GERÇEĞE DOĞRU
zafer
BİLİM-ARAŞTIRMA • KÜLTÜR-SANAT DERGİSİ

OCAK
2022

FİYAT:
17 TL

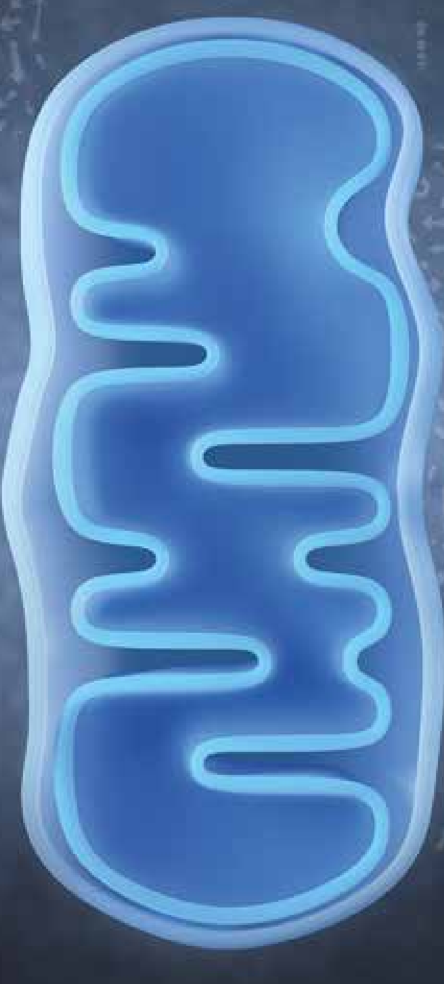
BİTKİLER DE BİZİ GÖRÜYOR MU?

İKTİSADİ BÜYÜMENİN ADİL YOLU: ORTAKLIK

İNSAN VE MELEK FARKI

CANA, CANLIYA, HAYATA YÖNELİK ŞİDDETE HAYIR!

GEÇİNEMİYORUM DİYENLERE DÖRT TAVSİYE

GÖÇ YOLLARININ BAŞINDA
MİTOKONDRİYEL HAVVA

Sizlerle

Ocak 2022

Merhaba sevgili okuyucularımız,

Dünya hayatının saatleri, günleri gibi olayları da sürekli değişmekte. Bizler de bir açıdan dünya okulunda kemal noktasına yürüyen öğrenci, bir açıdan ahiret ticareti yapan tüccar veya ahiret tarlası olan dünyada çalışan birer çiftçi gibiyiz. Harman yeri olan mahşerden sonra burada yaptığımız işlerimiz değerlerine göre cennet ya da cehennem mahzenlerine aktarılacak. Ve elbette o amellerin sahipleri de... Rabbimizin—dünyada gösterdiği gibi—rahmetini ve affını umuyoruz...

Aralık ve Ocak sayılarımızda kapağa çıkardığımız konular önemli gerçekleri göz önüne seriyor. Aralık sayımızda Hz. Adem'in Genetik İzi başlığıyla verdiğimiz ve Genetik Adem/Bilimsel Adem olarak adlandırılan bir insan, şu an yeryüzünün her köşesindeki tüm insanların "Ortak Erkek Ata"sı. Hepimiz bu insanın genetik yapısını bir soyadı gibi taşıyoruz.

İşte bizi bu ortak ataya götüren yol Y kromozomu. Sperm ve yumurta birleştiğinde, anne ve babadan gelen kromozomlar arasında parça değişimleri olurken DNA'da fazla karışıp değişmeyen 2 farklı kısım var. Bunlardan birisi, sadece erkeklerde bulunan ve babadan oğula geçen Y kromozomu.

National Geographic ve IBM'in katkılarıyla yapılan Genografik Projede, 140'tan fazla ülkeden yaklaşık 1 milyon insanın DNA'sı incelenmiş, ve sonuçta Y kromozomunun izi sürülerek insanlık ağacının dallarından çekirdeğine doğru bir yol aranmış.

Ocak sayımızda "Göç Yollarının Başında Mitokondriyel Havva" ismiyle verdiğimiz yazı da farklı bir yoldan "Ortak Kadın Ata"ya doğru iz sürüyor. Bilindiği üzere, dünyada yaşayan tüm insanlar hücrelerindeki mitokondride bir DNA taşıyor. Bu DNA da hepimizi yine Afrika'da yaşamış olan bir büyük anneanneye bağlıyor. İnsanlığın bu büyük anneannesi de "Mitokondriyel Havva/Genetik Havva" olarak adlandırılıyor.

Yani sonuçta şu an için görülen o ki, insanlar dünyanın farklı yerlerinde, insanımsı maymunumsu bir canlıdan evrim geçirerek oluşmamışlar; hepimiz Afrika'dan bir tek aileden gelmişiz... Tekrar vurgulayalım, bu noktada vahiy ve bilim aynı şeyi ifade etmiş oluyor.

Nihal Balcı'nın yazdığı bu önemli konuları Ocak sayımızda yer alan harita üzerinden takip etmek de daha heyecan verici olacaktır.

...

Yine önemli bir konuyu da yazarımız Ayten Yadigâr işliyor: Cana, Canlıya, Hayata Yönelik Şiddete Hayır! Bir Müslüman için şiddete her türlüsüyle, her kimden her kime olursa olsun karşı çıkmak gerekir. Kadına, erkeğe, canlıya cansıza, hatta kişinin kendisine olan şiddete karşı çıkılmalı. Böyle olmadığı zaman önlem diye yapılanlar başka şiddetlere kapı açmaktadır.

Bir diğer konu da ateizm ve deizm. Bununla ilgili de Psikiyatrist Mehmet Tüzün ile güzel ve doyurucu bir röportaj okuyacaksınız.

Vefalı dostlarımız yazarlarımıza tek tek teşekkür etmeye yerimiz elvermese de gönül dolusu tebrik, dua ve teşekkürler ediyoruz. Yazarlarımız ve siz okuyucularımız sayesinde ulaştığımız her 'Zafer,' hepimiz için mahşer zaferi olsun inşaallah...

...

Gayret, çalışmak, sefer bizim; zafer Allah'ın...

— Editör

zafer

Ulusal Süreli Yayın

Ocak, 2022

Fiyatı: 17 TL (KDV dahil)

İmtiyaz Sahibi:

Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği

İktisadi İşletmesi

Şirket Adına Yetkili: Cavit Çağlar

Genel Yayın Yönetmeni: Prof. Dr. Sefa Saygılı

Yazı İşleri Müdürü ve Editör: Suat Ünsal

Kapak Grafik-Tasarım: Mücahit Taşkın

Abone Servisi: Betül Büken - Sibel Aydın - M. Çağla Karaca

abone@zaferdergisi.com

Gerçeğe Doğru Zafer Dergisi

Adres: Orta mah. Pazar geçidi sk. No: 20 Adapazarı, Sakarya

Abone Merkezi ve İletişim Adresleri

Orta mah. Pazar geçidi sk. No: 20 Adapazarı, Sakarya

www.zaferdergisi.com / zaferabone@gmail.com

İRTİBAT TELEFONLARI: 0 549 505 60 01 - 02 - 03

Nasıl Abone Olabilirsiniz?

Dergimize abone olmak ve yenilemek için telefonla arayabilirsiniz.

zaferabone@gmail.com adresine

isim, adres, telf. ve e-mail bilgilerinizi yollayabilirsiniz.

Abone Ücretleri

Yurt İçi abone ücreti (12 sayı, 1 yıllık): **200 TL** /KDV dahil

Yurt Dışı abone ücreti (12 sayı, 1 yıllık): Avrupa **45 EURO**

ABD: **55 USD** - Avustralya: **65 AUD**

Abone Ücretini Nasıl Ödeyebilirsiniz?

1- Kredi kartı numaranızı bize bildirerek ya da internet sitemizden ödeme yapabilirsiniz.

2- Bir PTT şubesine giderek POSTA ÇEKİ hesabımıza yatırabilirsiniz. (Lütfen posta çeki üzerine isminizi yazmayı unutmayınız.)

POSTA ÇEKİ HESAP NO: 170 880 68

Alıcı adı: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi

3- Ayrıca aşağıdaki BANKA HESAP nolarına abone ücretinizi ödeyebilirsiniz.

Banka Hesap numaraları

Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi

TL HESAP NUMARALARI

(Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi)

-Kuveyt Türk Katılım Bankası İBAN: **TR18 0020 5000 0957 7519 4000 01**

-Türkiye Finans Katılım Bankası İBAN: **TR59 0020 6001 0903 7795 3900 01**

EURO ve USD HESAP NUMARALARI

(Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi)

-Kuveyt Türk Katılım Bankası

EUR: TR07 0020 5000 0957 7519 4001 02 BIC/Swift Code: KTEFTRIS

USD: TR34 0020 5000 0957 7519 4001 01 BIC/Swift Code: KTEFTRIS

Baskı-Cilt: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş. Cihangir Mahallesi Güvercin Caddesi No:3/1 Baha İş Merkezi, A Blok Kat:2 34310 Haramidere/İstanbul

www.mega.com.tr Tel: 0 212 412 17 00 Sertifika No: 44452

içindekiler

SATIR / ARASI

Bin nedametle nihayet anladık ki,
dünyada belki her şeyi bulmak kolay,
kendini bulmak zormuş.
Kendimizi nerede bulalım?
Kendi dışımızda nereye koştuksa
gurbette kaldık.

— Nurettin Topçu

Goethe'nin
ömrün sonuna dair tesbiti,
bir ömrü gözden geçirmeye
değer:
"Adamı çocuklaştırmaz yaşlılık,
denildiği gibi.
Bizi gerçek çocuklar olarak bulur!"

Nobelli matematikçi
John Nash'ın hesabında
hata yok gibi:
"Zihnin gücünden daha da büyük
olan tek şey, yüreğin cesaretidir."

TANIDIKLARINIZ sizi ihmal ediyor mu? O halde can sıkıcı bir insan olabilirsiniz. Kimbilir belki de dostlarınıza, sitemler ediyor, şikâyetlerde bulunuyor veya sürekli hastalıklarınızdan bahsediyor olabilirsiniz. Neşeli insanlar hiçbir zaman ihmal edilmez. Siz de neşeli, ferah gönüllü ve mesut olursanız, herkesin neşenizden istifade etmek için etrafınızda toplanacağını göreceksiniz. Neşeli insanlar asla yalnız kalmazlar.

—Rebecca Burris

Sedat Umran, 'iki kuş' şiirini gün yüzüne çıkarırken, önemli bir fısıltıyı kanatlandırıyor: Her kelime bir candır, hece hece kanatlanır. Varlığın göğüne hangi ruhu üflediğimize dikkat etmeli:
"Bir kahkaha kuşu uçtu
gülüşünüzün kafesinden/
Sevincinizin dallarına tünemiş/
Bir gökyüzü aradı aydın ve geniş/
Mutluluk haritamı çizdim onun
sesinden/
Bir hıçkırık kuşu uçtu ağlayışınızın
kafesinden/ Aradı kentin kuytu
yerlerinde konacak bir dam/ Ben
baykuşun uğursuzluk getirdiğine
inanmam/ Mutluluk haritamı
çizdim onun sesinden.

Tolstoy, bencilliğin doğurduğu kötülüğü, cimriliğin beslediği zulmeti tarif ediyor. İyilik, 'öteki'nin iyiliği üzerinden yürüyor ancak. İnsanlar arasındaki iyilik gözeneklerini açmaya çağıran vahyin sesini yankılandırıyor: "Kendi mutluluğundan başka hedefi olmayan insan kötüdür."

Sezai Karakoç, yitirmelerin hesabını cennete eşitliyor: "Cenneti bulmak için yitirmek gerekiyordu." Düştüğü yerden kalkmayı öğrenmedikçe insan, doğruluşun kıymetini bilmeyecek anlaşılan. (Rahmet duasıyla...)

Bitkiler de Bizi Görüyor mu?

PROF. DR. FATİH SATIL

'Görebilen bitkiler' kavramı, ilk defa 20. yüzyılın başlarında ortaya atılmıştı. Bu ilginç konu son birkaç yıldır yeniden gündeme geldi. Bazı araştırmacılar, bitkilerin görme yeteneklerinin olabileceğini öne sürmekte hatta bazıları bu işi daha da ileri götürerek bitkilerin çok basit bir yapıda göze benzer bir oluşuma sahip olabilecekleri iddiasında bulunmaktalar.

Bitkilerdeki görme duyusunu daha iyi anlamak için hepimizin ilkokulda yapmış olduğumuz fasulye tanesi çimlendirme deneyini hatırlatmak isterim. Bu deneyi yapan herkes çimlenen fasulyelerin uzayarak ışığa doğru yöneldiğini gözlemlemiştir. Bu deneyi eğer pencere kenarında yaptıysanız bu yönelim hareketini çok daha net görmüşsünüzdür.

Bitkilerin gün içerisinde yaprak gibi yeşil kısımlarının Güneş'e doğru uzadığı hepimizin dikkatini çekmiş olmalıdır. Eğer fark etmediyseniz evinizde ya da bahçenizdeki bir çiçeği gözlemleyerek de bunu doğrulayabilirsiniz. Bu şekilde güneşe doğru dönmüş bir bitkinin saksısını çevirseniz dahi, bir müddet sonra bitkinin yine güneşe doğru yönelecektir. Evinizde yetiştirdiğiniz sarmaşıkların yapraklarının ışığa doğru yönelmesi de bitkilerin ışığın geldiği yönü görebildiğine bir başka örnektir.

Gözleri olmayan bitkiler ışığı nasıl görürler ki?

Elbette ki bitkilerin insan ve hayvanlardaki gibi bir gözleri yoktur. Bitkiler, gövde ve yapraklarında Yaratıcı tarafından onlara bahşedilen ışığı algılayabilen fotoreseptörler sayesinde ışığın yönünü tayin edebilirler. İlginçtir bitkiler bu özellik sayesinde gelen ışığın mavi mi kırmızı mı olduğunu dahi algılayabilirler.

Işığa yönelim anlamına gelen fototropizma, yeryüzünde İlahi bir kanun ile, bitkilerin ışıktan daha çok yararlanarak daha çok fotosentez yapmalarını sağlayan bir fizyolojik olaydır. Özellikle yapraklarda görülen ve "güneşi izleme" hareketi de denilen olayda yaprakların gün boyunca güneşe belli bir açıda yönelerek ışığı takip ettiği bilinir. Bu durum pamuk, soya, yonca ve ebegümeci bitkilerinde daha iyi görülür.

Fizyologların merakını çeken bu olayın mekanizmasını aydınlatmak için çeşitli araştırmalar yapılmış ve teoriler ileri sürülmüştür. Bu teorilere göre bitkilerde ışığı algılayan bazı fotoreseptörler vardır ve buradan alınan sinyaller ilgili yerlere görevli hormonlar vasıtasıyla taşınarak bu fizyolojik olayın gerçekleşmesi sağlanmaktadır.

Bitkiler kendi başlarına strateji geliştirebilir mi?

Bu fizyolojik olayda amaç, Güneş ışığından maksimum verim elde edebilmektir. Evrim görüşünü savunanlar bitkilerdeki bu özelliği "Bitkiler maksimum güneş ışığını almak için çeşitli stratejiler geliştirmişlerdir" şeklinde bir cümle ile açıklayarak tüm bu işleri tamamen bitkilerin kendi başlarına yaptığını iddia etmektedirler. Oysa görmeyen, duymayan, aklı ve ilmi dahi olmayan bir ot, hayatı için lüzumlu olan bu özelliği kendi başına geliştirdiği nasıl söylenebilir ki!

Bitkilerin böyle bir stratejiyi geliştirebilmesi için öncelikle akıl sahibi olması, daha sonra fotosentez mekanizması için gerekli olan botanik, bitki fizyolojisi, biyokimya, fizik ve astronomi gibi birçok ilme sahip olması gerekmez mi? Bazen insanların birbirine hakaret amaçlı "ot gibisin" diyerek benzettikleri bitkilerin, kendi kendilerine böyle bir stratejiyi geliştirdiğine inanmak akıl kârı mıdır? Allah'ı devre dışı bırakmak adına böyle bir mantık fukaralığına nasıl katlanılır?..

Genler ve hormonları kim yönlendirip çalıştırıyor?

Bu mucizevi fizyolojik olayı; materyalist bir bakış açısıyla sebeplere dayalı olarak yani akıl ve şuurdan yoksun olan genlerin, epigenetik mekanizmaların ve hormonların etkisi ile tesadüfen geliştiğini söylemek de akıl işi değildir. Çünkü bu fikri kabul edenler genlere ve hormonlara bir nevi ilahlık gücü ve sıfatlarını vermiş oluyorlar. İşte bu fikri savunanlar bilerek ya da bilmeyerek tek bir yaratıcıyı kabul etmemek için, her şeyi yaratıcı olarak kabul etmek zorunda kalıyorlar. Yani, damladaki ışıkçığın güneşten olduğunu görmezden gelen insanın, o ışığı damlaya vermek zorunda kalması gibi... Allah'ın her şeyde yansıyan, ilmini, iradesini, kudretini kabul etmeyenler de, işte bu yüzden her varlığa ilim, irade ve kudret vermek zorunda kalıyorlar. Allah'ın yaptığı işleri mahlukata verip, sanki o varlıklar yapıyormuş gibi, böyle yaptı, öyle geliştirdi vb diyerek şirke düşüyorlar.

Halbuki insan düşünse; akılsız, şuursuz varlıklar, akıllı gibi hareket ediyorsa onları birisi sevk ettiği içindir. Kanun bilmez varlıklar, maddeler kanunlara uygun hareket ediyorsa, onları birisi öyle yönettiği, şekillendirdiği içindir. Bitkilerin bile ışığı gördüğü bir dünyada inkar karanlığında kalmak ne kadar hayret verici bir durum!..

...

Evet bitkilerin görebildiğini öğrendik, peki bitkiler bizi duyabilir mi? Bir sonraki yazılarımızda da bitkilerin bizi duyup duymadığını masaya yatıralım. Ne dersiniz? ❖

Kaynak

Kocaçalışkan İ. Bitki Fizyolojisi, Nobel Yayınevi; 2008.

Bir Rüzgâr Varmış, Bir Yokmuş

ÜMİT ŞİMŞEK

Rüzgâr diye bir şey yoktur aslında.

O havadır.

Hava ise görülmez.

Yalnız kılıktan kılığa girer.

Çoğu zaman, aldığımız nefestir o. Damarların en ücra köşelerine kadar gider, can olur.

Sonra, kelime olur dudaklarda.

Kulaklar, sözleri ondan dinler.

Kuşlar bir yandan, gök gürültüsü bir yandan, ona yükler seslerini, öylece gönderir işitenlere.

Çiçekler ve böcekler onunla haberleşir.

Kokular, tıpkı sözler gibi yayılır hava zerreleriyle.

Birer çağrı olur, ulaşır gideceği yere. Çağrıyı alan, aynı hava zerrelerine biner ve gelir.

...

Başımızı kaldırdığımızda, gökyüzü olarak görürüz onu. Gündüzü maviye, fecir ve gurupları kızıla boyayan onun rengidir.

Hiçbir zaman bir yerde durmaz o.

Sessiz ve sakin bir odada havanın hiçbir hareketini görmezsiniz. Fakat o, kimseye bir şey hissettirmeden, saniyede yüzlerce defa bir duvardan diğerine gidip gelmiştir.

...

Zaman olur, bir meltemle okşar yüzleri.

Serinlik taşır denizlerden.

Yapraklar onun elinde oynaşır ışıl ışıl.

...

Bazan, aldığı emrin coşkusuyla denizleri kaldırır havaya.

Soğukluğuyla iliklere kadar işler.

İnsanlar sığınacak yer arar bir görünmez hava zerresinden kurtulmak için.

Yine de, o haliyle girdiği bedenlere can olur Rabbinin izniyle.

Hem kudretin, hem rahmetin bir habercisi olur.

Rüzgâr da olsa, fırtına da olsa, o yine bir nefestir aynı zamanda.

Onu gönderen, bir görünmez varlıkla canlara can katar, varlığı dahi hissedilmeyen bir zayıf yaratığın eliyle karaları ve denizleri çalkalar.

...

Rüzgâr diye bir şey yoktur aslında.

O, Yer ve Gökler Rabbinin kullarından bir görünmez kuldur ki, bazan rüzgâr adını alır.

Estiğinde, Onun emri ve Onun müjdesiyle eser.

Rahmetin gelişini, kullar Ondan haber alırlar.

...

Yağmur gelir ve geçer.

Gökler temizlenir.

Güneş yine ışıldamaya başlar.

Ama o yine oradadır.

Yahut o gitmiş, yerine başkası gelmiştir.

Sadece, rüzgâr değildir artık.

Bu defa gökyüzüdür, nefestir, havadır.

Ve sessizce bir sonraki emrin bekleyişindedir, müjdeler taşımak için. ❖

Sevmek

HAZIRLAYAN: ASLINUR BAHAR

Bilgeye sormuşlar:

"Hoşlanmak ile sevmek arasındaki fark nedir?"

Bilge, hemen yanındaki çiçeği göstererek cevap vermiş:

"Eğer bir çiçekten hoşlanırsanız, onu kökünden ya da dalından koparmakta bir sakınca görmezsiniz. Fakat bir çiçeği severseniz, onu sular, her gün ihtiyacı olan bakımını yaparsınız." ❖

Göç Yollarının Başında Mitokondriyel Havva

NİHAL BALCI

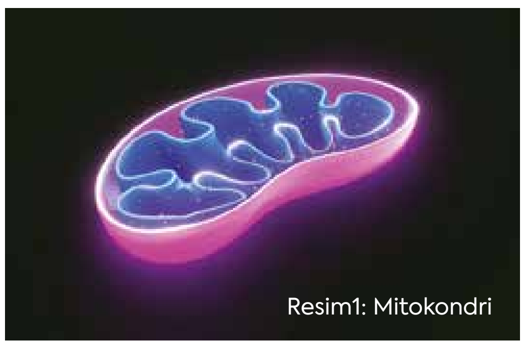
Angela kızıl saçlı, beyaz tenli bir Yunanlı, Linet ise çekik gözlü, yanık tenli bir Kızılderili. Angela ve Linet Chicago'da bir araştırma için DNA dizilimleri yapılan 5 kişiden ikisi. DNA'ları, bir araştırma için bir araya gelen bu iki kişi için, aslında bir aile birleşiminin gerçekleştiğini gösteriyor. Fakat 30,000 yıl sonra...

O dönemde Rusya'nın ortalarına yerleşen bir ailenin kızlarından birinin DNA'sında bir işaret, X, meydana gelir. X'in takibinden anlaşıldığına göre, bu kızın kızlarından biri batıya, Avrupa'ya doğru, diğeri ise Sibirya'ya, oradan da torunları Bering Boğazından Amerika'ya doğru ilerler. Angela ve Linet dünyanın iki farklı tarafından Amerika'ya gelmişlerdir.

...

1987 yılında 3 bilim insanının Nature dergisinde yayınladığı bir makale (1) insanın evrimi düşüncesi üzerine bir yıldırım gibi düşer. O zamanın hipotezine göre, insanın atası Homo erectus Afrika'dan farklı yerlere göç etmiş ve oralardaki şartlara göre adapte olarak, 2 milyon yıl içerisinde, farklı ırklara evrimleşmişti.

Bilimde bir çığır açan makaleye göre ise, dünyada yaşayan tüm insanlar hücrelerindeki mitokondride bir DNA taşıyor, ve bu DNA hepimizi 200,000 yıl önce Afrika'da yaşamış olan bir büyük anneanneye bağlıyordu. (Resim 1)

Resim1: Mitokondri

Bu ve daha sonra onu takip eden araştırmalarla elde edilen verilerin en basit yorumu ise şu: Tarih boyunca yaşanan onca eşitsizlikler, ırkçılık, sömürgecilik, ve savaşlara rağmen aslında hepimiz Afrikalıyız.

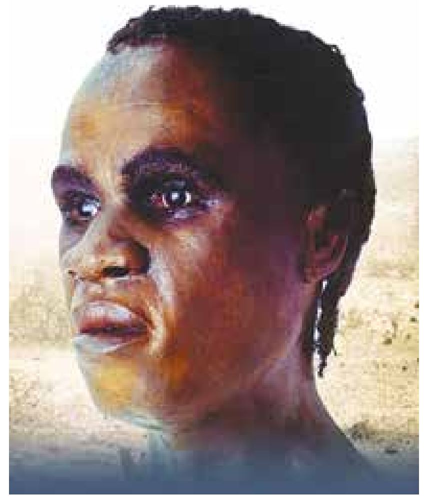
Avrupa'da aydınlanma çağı olarak bilinen 18. yy'da Afrikalılar, farklı bir tür ve insan-altı bir canlı olarak düşünülmeye başlandığı için, Nature'da yayınlanan makalenin nasıl bir sansasyon oluşturduğunu tahmin etmek zor değil. Makalenin yazarlarından Rebecca Cann, yayının çok ilgi çektiğini, şaşırtıcı tepkiler aldığını, hatta kendi dayısının ona: "Bu ne cüret! Anneannenin zenci olmadığını biliyorsun." diye yazdığını anlatıyor.

İnsanlığın bu büyük anneannesi 'Mitokondriyel Havva' veya 'Genetik Havva' olarak adlandırılıyor. Şu anda insan ırkının ilk Afrika'da dünyaya gözlerini açtığı ve bunun sanılandan çok daha yeni olduğu bilimde de geniş kabul görüyor. Afrika'da, bütün dünyanın tamamı kadar genetik çeşitliliğin olduğu biliniyor. Afrika'dan uzaklaştıkça genetik çeşitlilik azalıyor.

Genetik Havva kim ve neden evrimin hikayesini sildirip en baştan yazdıracak kadar önemli?

İsmini Hz. Havva'dan almış olsa da, zamanında yaşayan tek insan değil. Onunla beraber ve ondan önce yaşamış insanlar var. Çünkü dünya üzerindeki herkesin, en son ortak anneannesi.

DNA, fosiller, antropoloji, ve bilgisayar teknolojileri ile Discovery Kanalı için yapılan Genetik Havva modeli ise şu şekilde: (Resim 2)

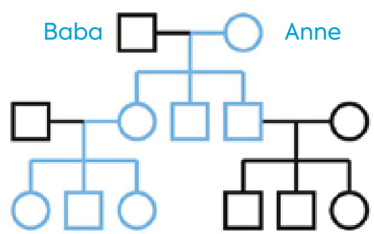

Resim 2

Peki neden onunla beraber yaşayan diğer kadınların DNA'ları günümüze ulaşmamış?

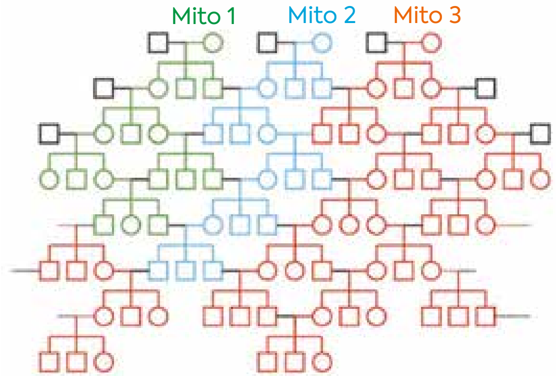
Mitokondri DNA'sı (mtDNA) anneden çocuğa geçen bir DNA. İstisnaları olsa da çoğunlukla babadan kalıtım yolu ile alınamıyor. Yani Genetik Havva ile aynı dönemde yaşamış ve çocuğu olmayan veya sadece oğlu olan hanımların mtDNA'sı o noktadan sonra geleceğe aktarılamıyor.

Genetik Havva ise devamlı kızları olan bir zincirin başı. Aynı zamanda yaşadığı dönemde bir felaket olup pek çok insanın öldüğü, az sayıda hayatta kalanlardan biri olarak da onun DNA'sının günümüze kadar ulaştığı düşünülüyor. (Resim 3)

Resim3: mtDNA' nın anneden geçişi. (Kaynak: Biologos)

Yanda Resim 5: Çekirdekleri maviye, mitokondrileri yeşile boyanmış fare hücreleri. (Kaynak: D. Burnette, J. Lippincott-Schwartz/ NICHD)

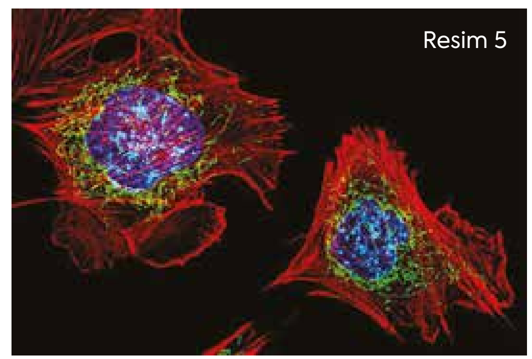
Resim 4: Üç farklı çiftten gelen nesiller. Sonuçta sadece 3. Hanımın mtDNA'sının yeni nesillerde devam etmesi. (Kaynak: Biologos)

Genetik Havva tam olarak ne anlama geliyor?

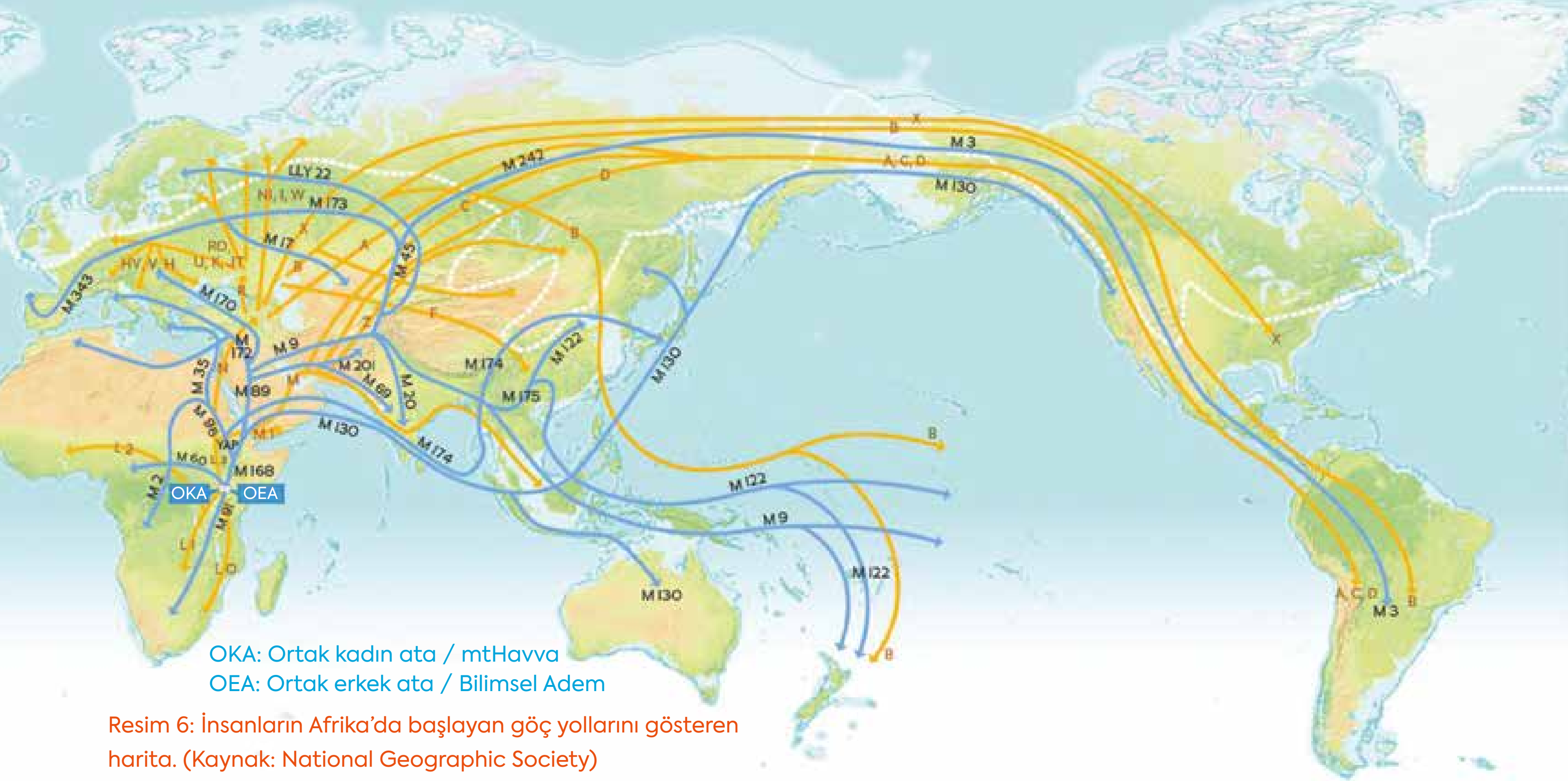
İnsanlığın ortak atasını bulabilmemiz için Allah'ın Hafiz ismi ile Levh-i Mahfuz'dan bir numune koyduğu, nesilden nesile, çoğunlukla değişmeden aynı kalan, bazı DNA kısımlarını takip etmemiz gerekiyor. Erkekler için bu, babadan oğula geçen Y kromozomu. Kadınlar için ise anneden hem oğluna hem de kızına geçen, çekirdek yerine mitokondride bulunan dairesel DNA.

mtDNA insanın bütün genetik maddesi içerisinde küçük bir bölümünü oluşturur. Çekirdekte 20-25 bin civarı protein kodlayan kısımlar yerine, mitokondride sadece 37 gen var. mtDNA çekirdektekinden bağımsız bir şekilde eşlenerek çoğaltılıyor ve annenin yumurtasından yeni nesle aktarılıyor. (Resim 5)

mtDNA'nız annenizle, ve anneannenizle

Resim 5

OKA: Ortak kadın ata / mtHavva
OEA: Ortak erkek ata / Bilimsel Adem

Resim 6: İnsanların Afrika'da başlayan göç yollarını gösteren harita. (Kaynak: National Geographic Society)
Mavi çizgiler: Y kromozomunda çeşitli mutasyonlar (M-) takip edilerek çizilen göç yolları. **Sarı Çizgiler:** mtDNA'daki değişimler incelenerek çizilen göç yolları.

aynı. Farklılıklar sadece düzenli olarak, belli bir oranda ortaya çıkan mutasyonlarla meydana geliyor. Mutasyon olursa, bu mutasyon anneden kızına, ve yeni nesillere geçiyor.

...

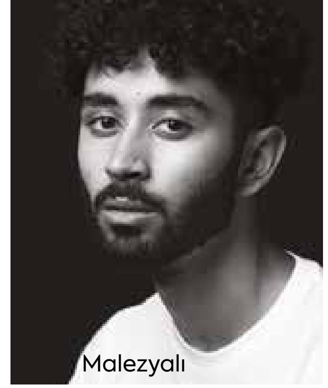
Bir enerji fabrikası olan mitokondriler spermde, özellikle kuyruk kısmında çok sayıda bulunuyor. Döllenmeden önce sperm yumurtaya doğru yüzerken, enerji ihtiyacını karşılıyorlar. Döllenme sırasında kuyruk kısmı dışarıda kalıyor. Yumurtaya herhangi bir mitokondri, spermden gelirse, yumurta hücresi tarafından imha ediliyor. Eğer edilmezse çeşitli hastalıklara, ve çoğunlukla böyle kişilerden neslin devam etmemesine neden oluyor.

mtDNA'da zaman içinde biriken küçük, zararsız mutasyonlar takip edilerek hangi insan gruplarının daha yakın akraba oldukları, hangi göç yolları ile ne zaman nerelere yerleştikleri ortaya çıkarılıyor, ve Genetik Havva'nın geçmişte ne zaman yaşadığı tahmin ediliyor. Araştırmalar dünyanın çok farklı köşelerinden alınan numunelerle yapılmasına rağmen, mtDNA'da bulunan farklılıkların beklenenden çok az olması da, şu an dünyada yaşayan tüm insanların ortak atasının düşünüldüğünden çok daha yakın bir geçmişte yaşadığına bir delil olarak alınıyor.

Bu sayede insan ırkının farklı yerlerde, farklı şartlara uyum sağlayarak evrimleştiği hipotezi çürütülmüş oluyor. Eğer böyle olsa idi Genetik Havva'nın yaşı çok daha fazla, en az birkaç milyon yıl olmalı idi.

Yapılan araştırmalarla, Y kromozomu yoluyla ulaşılan Bilimsel Adem ile, mtDNA ile takip edilen Genetik Havva'nın büyük bir ihtimalle yaklaşık aynı tarihlerde yaşadıklarının matematik hesapları da yayınlandı.(2,3) Y kromozomu ile yapılan araştırma ve hesaplarla çizilen insanların göç haritaları ile, mtDNA ve fosillere dayalı olarak çizilen, göç yollarını gösteren haritalar ise birbiri ile örtüşüyor. (Resim 6)

Bununla beraber Efendimiz'in (asm) neslinin kızından devam edeceğini söylemesi, tarihte ortaya çıkan gerçekler ile beraber farklı bir nüansı daha ifade ediyor. Müslüman bilim insanları için Hz. Fatıma kanalından gelen nesil üzerine araştırmalar yaparak bilinmeyenleri ortaya çıkarmak adına bir ilham kaynağı oluyor.

Malezyalı

Aborijin

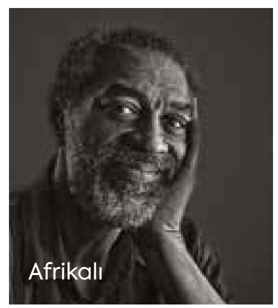

Kızılderili

Kırgız

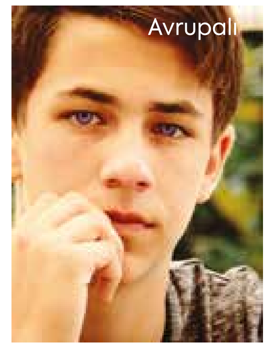

Çinli

İnsanlar, aynı anne babadan tüm dünyaya yayılmışlar. Resimlere baktığımızda aslında birbirimize ne kadar benziyoruz değil mi?

Türkiye

Afrikalı

Yemenli

Avrupalı

Moğol

Siyahtan beyaza...

Folik asit embriyo gelişimi için oldukça önemli bir molekül. Güneşten gelen UV ışınları çok fazla olursa bu molekül yıkıma uğruyor. Ekvatora yakın, güneş ışığı bol bölgelerde Allah insanları yaratırken koyu tenli olarak yaratıyor. Deride bulunan melanin pigmenti

Sağdaki resim: Sibirya'da yaşayan, ataları ilk Amerika'ya geçmiş olan Chukchiler:

deriyi daha koyu renkli yaparak UV ışınlarının süzülmesine ve embriyonun sağlıklı büyümesine bir sebep oluyor. Kuzeye gittikçe güneş ışığı azalıyor. Yaratılışta israf edilmeyerek, insanların ihtiyacına göre, kuzeye gittikçe insanların derilerinde melanin güneydekilere nazaran azaltılıyor. Çok soğuk bölgelerde yaşayan insanların vücut yapıları o ortamda hayatta kalmaları daha kolay olacak, ısıyı korumayı daha elverişli yapacak şekilde, biraz daha kısa boylu ve iri gövdeli olarak yaratılıyor. Bütün bunlar, hikmet kanunları ile zaman içinde ortaya çıkartılıyor.

80,000 yıl önce küçük bir grup insan Kızıl Denizin tehlikelerini göze alarak büyük bir cesaret, gayret ve sebatla Afrika'dan çıkmışlar. Yemen, Hindistan, Malezya yolu ile Avustralya'ya kadar ulaşmışlar.

Bir kısmı kuzeye yönelerek Orta Doğu ve Orta Asya'ya yerleşmiş. Hatta daha da ilerleyerek Çin'e ve Bering Boğazından Amerika'ya geçmiş. Orta Asya'dan batı tarafına gidenler ise Avrupa'ya yayılmışlar.

Ademoğlu, Son 10,000 yıla kadar, 7000 nesil içinde, dünyada ulaşılmayan bir yer bırakmayacak şekilde dünyaya yayılmış, bulundukları yerdeki ihtiyaçlarına göre Rableri tarafından hem rızıklandırılmış hem de hikmetle ihtiyaçlarına göre cihazlandırılmışlar; peygamberler ile yol gösterilmiş. Dünyanın her yerini şenlendiren, onu imar edip bir anlam veren, şuurlu bir halife-i zemin ve koskocaman bir aile olmuşlar.

Bütün bunlar dünyanın aslında ne kadar küçük olduğunu, ve birbirimize aslında ne kadar çok benzediğimizi bize tekrar hatırlatıyor. İnternet ve uçaklarla beraber farklı kültürlerden evliliklerin artması benzerliklerimizi daha da artırmaya devam ediyor. ❖

Kaynaklar: **1.** Mitochondrial DNA and human evolution, Cann et al. **2.** The 'extremely ancient' chromosome that isn't: a forensic bioinformatic investigation of Albert Perry's X-degenerate portion of the Y chromosome, Elhaik et al.
3. Alternatives to the Wright–Fisher model: The robustness of mitochondrial Eve dating, Cyran et al.

Dünyanın En Güzel Yağmur Damlacığı

ÖZKAN ÖZE

Sokağın başında, boş bir arsa var. Park değil, bahçe değil, elbet birilerinin mülkü sahipsiz de değil ama şimdilik boş.

Üzerinde hüdainabit birkaç ağaç dışında, bol miktarda çayır çimen, ot bitmiş bu sahipsiz bahçe, karantina günlerinde, fotoğraf makinamı alıp kaçabileceğim bir yer haline geldi. Aslında uzun zamandır gözüme kestiriyordum ancak, fotoğraf makinası ile otların arasında eşelenip duran biri, etraftan pek bir tuhaf görünebilir diye cesaret edemiyordum.

Artık umrumda bile değil...

Hem zaten kimse kimseye yanaşmıyor. Çok merak eden olursa da, akıl sağlığım ile ilgili iddialarımı gençlik yıllarımla birlikte çoktan geride bıraktığımı, hayatın bana sandığım kadar akıllı biri olmadığımı pek çok kereler öğrettiğini, zaman zaman bunu unutur gibi olursam da, tekrar hatırlattığını söyler, benden uzak durmasını tembih ederim...

Takmıyorum kimseyi ve özellikle yağmurlardan sonra, makinamı alıp, alçacık otların arasında, şebnem taneciklerini veya saçılmış inciler gibi her bir yere dağılmış yağmur katrelerinin fotoğraflarını çekiyorum.

Etraftakiler her halde pek bir garipsiyor olmalılar zira uzaktan bakıldığında, burada fotoğraflanacak bir şey yok. Fakat yakından bakılınca, manzara değişiyor. Bir başka âlem, bir acayip güzellik arasında insan, hangi birini kadraja alacağını şaşırıyor.

Bir sabah, yine otların arasında kendimden yarı geçmiş vaziyette dolanırken, apartmanlardan birinin balkonundan yaşlıca bir kadın seslendi.

"Resimci! Ne çekiyorsun sen orda?"

"Hiç! Çiçek böcek..."

Ne diyeydim? Parmağımın deklanşör boşluğunu aldığı o andan sonra, bir iki saniyecik de olsa bütün dünyayı unutmaya çalışıyorum mu diyeydim?

Bu hüdainabit otların incecik bedenlerine tutunan şebnem ve yağmur katrelerinin, ufacık bir rüzgâr esmesi ile nasıl da tutundukları yerden düştüklerini görmenin, bana hayata tutunmanın ne kadar da zor olduğunu hissettirdiğini mi anlataydım?

Az önce inci gibi parıldayan şu minicik damlacığın, yaprağın üzerinden süzülüp toprağa düşmesi ile, "Küllü men 'aleyhâ fân..." (Yerin üzerinde kim varsa gelip geçicidir.—Rahman Sûresi, 26) âyetini hatırlattığını mı söyleyeydim?

Yahut, ben henüz deklanşöre basmadan, artık her geçen sene daha fazla titreyen ellerime hükmetmeye çalışana kadar düşen o yağmur katrelerinin ardından gayri ihtiyari, "İnna lillal ve inna ileyhi raciun" (Biz zaten Allah'ınız, yine Ona döneceğiz.—Bakara, 156) dediğimi mi?

Belki de söyleyeydim...

Dünyanın en güzel yağmur taneciğini arıyorum da diyeydim... Onu bulduğumda, elimde tutamayacağımı bile bile hem de... ❖

Ben Abdullah'ın Diliyim

DR. SELÇUK ESKİÇUBUK

Ben hepinizin bildiği, yakından görebildiği bir organım. Yaklaşık 10 cm uzunluğunda 60-70 gram ağırlığındayım. Asli görevim tat alma ile yiyecekleri çiğneme ve yutma işlemlerine yardım etmektir. Ayrıca insanlarda konuşma işlevinde de yardımcı olurum. Her gün kaç öğün yemek yiyorsanız beni o kadar iyi tanırsınız.

Sizlerin de Abdullah gibi anne karnında 11 aylık bir fetüs iken dil adını verdiğiniz bu organınız yaratılmaya başlar. Ama henüz bu organınızla beslenmeye başlamazsınız çünkü orada göbek kordonunuz ile beslenirsiniz. Ben asli görevime doğumdan sonra başlarım.

Ben Abdullah'ın diliyim ve üst kısmımda 10 bin adet tat tomurcuğum vardır. Bunlar minicik organcıklardır. Her bir tomurcuğumda 50-100 kadar tat hücrem vardır. Dilin tat alma sisteminde algıladığı beş farklı tat vardır, bunlar tatlı, tuzlu, ekşi, acı ve umami (hoşa giden, iştah açıcı bir tattır.) Bu tat cisimciklerim ayrı ayrı tatları alır ve telgrafın telleri gibi içimde dağılmış sinirler onları beyindeki tat merkezine iletirler. Dilin uç kısmı tatlı, arka yanlar ekşi, ön yanlar tuzlu ve arka kısmı acı tadını daha yoğun bir şekilde alır.

Bütün diller birbirine benzese de dil üstünde de parmak izi gibi kişiye özel izler vardır.

...

Abdullah bir gün kütüphanede Lem'alar isimli bir kitapda şu hikayeciği okur:

"Bir zaman, Hazret-i Gavs-ı Âzam Şeyh Geylânî'nin terbiyesinde, nazdar ve ihtiyare bir hanımın bir tek evlâdı bulunuyormuş. O muhterem ihtiyare, gitmiş oğlunun hücresine, bakıyor ki, oğlu bir parça kuru ve siyah ekmek yiyor. O riyazattan zaafiyetiyle, validesinin şefkatini celb etmiş. Ona acımış. Sonra Hazret-i Gavs'ın yanına şekvâ için gitmiş. Bakmış ki, Hazret-i Gavs, kızartılmış bir tavuk yiyor. Nazdarlığından demiş:

"Yâ Üstad! Benim oğlum açlıktan ölüyor; sen tavuk yersin!"

Hazret-i Gavs tavuğa demiş: "Kum biiznillâh!" (Allah'ın izniyle kalk (diril). O pişmiş tavuğun kemikleri toplanıp tavuk olarak yemek kabından dışarı atıldığını, mutemet ve mevsuk çok zatlardan, Hazret-i Gavs gibi kerâmât-ı harikaya mazhariyeti dünyaca meşhur bir zâtın bir kerameti olarak, mânevî tevatürle nakledilmiş. Hazret-i Gavs demiş: "Ne vakit senin oğlun da bu dereceye gelirse, o zaman o da tavuk yesin."

İşte, Hazret-i Gavs'ın bu emrinin mânâsı şudur ki: Ne vakit senin oğlun da ruhu cesedine, kalbi nefsine, aklı midesine hâkim olsa ve lezzeti şükür için istese, o vakit leziz şeyleri yiyebilir.

İşte Abdullah, dilini kullanırken bu hikâyecikten çok etkilendi ve kendine rehber aldı. O, tatların şehvetine kapılıp, asla hedonist adı verilen bir esir olmadı. O, tattığı bütün yiyecek ve içecekleri bir nimet olarak kabul etti, dilini kullanırken bu nimetleri veren yaratıcıyı düşündü ve Ona şükretti. O bu hikayecikten sonra dilin gerçek görevlerini anladı. Abdullah, vücuduna girecek olan gıdaların idaresi noktasında tat duyusuna vücudun kapıcısı görevi verdi, zararlı şeylerin midesine girmesine engel oldu. Dilini lezzetleri rüşvet olarak alan, her şeyi mideye gönderen bir kapıcı durumuna düşürmedi. Çünkü o, benim asli görevimin gıdaları teftişle görevli bir müfettiş olduğumu düşünüyor.

Abdullah, beni midesinin efendisi olarak görmez. Midesini dilinin efendisi olarak kullanır. Abdullah, dilindeki tat duyusuyla, Allah'ın bütün canlılara rızık verici özelliğini yani Rezzak isminin ne kadar geniş bir sahada kendini gösterdiğini anlayıp şükreder. O, yalnız yemek için yaşamaz, yaşamak için yer ve şükreder, israf etmez.

...

Abdullah diliyle tatlara bakarken nasıl hareket edeceğini öğrenmişti ama onun konuşmasına da katkıda bulunan dilini bu konuda nasıl kullanacaktı?

Bunun cevapları da bu kütüphane içinde saklı olmalıydı, bir sürü kitap karıştırdı ve bulduğu şu cümleleri not defterine kaydetti:

1- Söz; ağızdan çıkana kadar senin esirindir. Ağızdan çıktıktan sonra sen onun esiri olursun. (Hz. Ali)

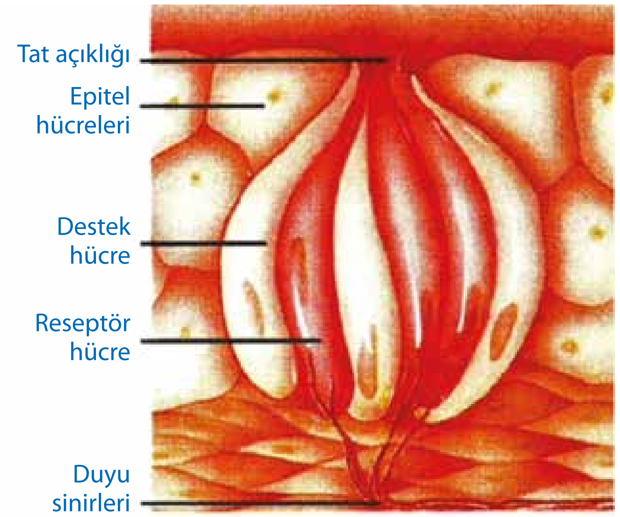
2- Allah'a ve âhiret gününe inanan, ya hayır söylesin ya da sussun! (Hadis, Buhârî, Edeb, 31, 85)

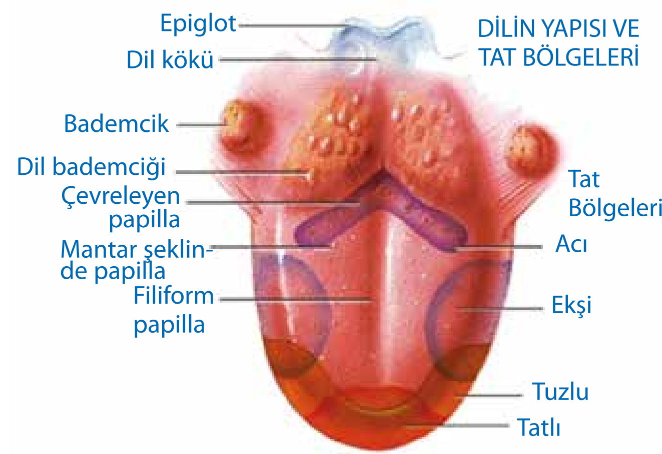
3- Özür dilemek zorunda kalacağın bir sözü söyleme! (Hadis, İbn-i Mâce, Zühd, 15)

4- Kul, iyice düşünüp taşınmadan bir söz söyleyiverir de bu yüzden cehennemin doğu ile batı arasından daha uzak bir yerine düşer gider. (Hadis, Buhârî, Rikâk, 23)

5- Bir kez gönül yıktın ise / Bu kıldığın namaz değil / Yetmiş iki millet dahi / Elin yüzün yumaz değil. (Yunus Emre)

Abdullah kütüphaneden bunları okuyup çıktıktan sonra bambaşka biri olmuştu. Bu okuduklarına göre beni kullanmaya başladı. Ben ondan memnun, o benden memnun yaşayıp gidiyoruz. Bu yazıyı okuyan sizler de Abdullah gibi yapabilirsiniz, inanın çok zor değil. ❖

Yol Bizim Yolcu Biziz!

EZGİ AKGÜL

Hayatın başlı başına bir yolculuk olduğunu biliriz hepimiz.

Yorucu, meşakkatli bazen de keyifli…

Eğer hayatı bir yolculuk olarak ele alırsak rotamızın her an değişebilir olacağını da biliriz. Yirmili yaşlardaki ideallerimiz ile kırklı yaşlardaki hayat yorumlarımız aynı kalmaz. Hele hayatının sonuna gelmişsen geçtiğin yolları alaycı bir gülümseme ile hatırlarsın. Başladığımız yer ile vardığımız yer değişir.

Yola çıktığımız biri artık yaşamıyor ya da bizimle yürümeye devam etmek istememiş olabilir. Yarı yolda yorulmuş ya da bizimle yolculuk yapmayı sevmemiş olabilir. Ya da biz onu istememiş olabiliriz. Yol arkadaşlarımız değişir.

Yolun bazen meşakkati fazlalaşır bazen de güzelliği. "Şu yol bitse ölsek de gitsek!" derken bazen de "Yaşamak ne güzel" diye iliklerimize kadar hissederken buluruz kendimizi. Yolun bize hissettirdikleri, duygularımız da değişir.

Yol değişir yol arkadaşı değişir fikirler değişir kalpler değişir ya da kaybolur kısacası…

Ama kendi hayatımızın tek sabit kalanı biziz, bir kendimizi bu hikayede değiştiremeyiz.

Bir biz hiç bir yere gidemez, kendimizi kimseye emanet edemez, bir cami avlusuna bırakıp kaçamayız. "Senden sıkıldım" desek de kar etmez. "Bu yolu yürümekten vazgeçiyorum" desek olmaz, el mahkum devam edeceğiz.

O yol yürünecek…

Tek sabit kalanın kendimiz olduğu bu hayat yolculuğunda o zaman en çok yatırımı da kendimize yapmamız gerekiyor diye düşünüyorum.

En çok kendimizi katlayarak büyütmeli ve yine o yolu kendimiz için keyifli hale getirmeliyiz.

Yol bizim yolcu biziz!

Değişmeyen tek şey bu ise neden hayatımız da bizim olmasın ki? ❖

Cana, Canlıya, Hayata Yönelik Şiddete Hayır!

AYTEN YADİGÂR

İnsan sosyal bir varlık... Toplumsal hayatın içinde hem kendi olarak var olma mücadelesi veriyor hem de üyesi olduğu topluluğa karşı sorumluluklarını yerine getirmesi gerekiyor. Ben ve biz olmanın dengesini tutturabilenler için hayat keyifli ve anlamlı bir yolculuk...

Toplumsal hayat insan için hem kolaylık sağlamakta hem de insan ilişkilerinden kaynaklanan sorunları potansiyel olarak barındırmakta. Nitekim her gün medya ve sanal ağlar üzerinden kitlelere ulaştırılan ekonomik sıkıntılar, eğitim ve sağlık alanlarında yaşanan olumsuzluklar, şiddet vakaları, kazalar ve asayişle ilgili daha nice mesele toplumsal sorunların ne kadar geniş bir yelpaze oluşturduğunu göstermekte. Daha güvenli ve daha huzurlu bir gelecek için bu gibi toplumsal sorunlara çözüm bulunması herkesin ortak dileği.

...

Bir toplumsal sorunun "adını koyma" önemli. Çünkü söz konusu soruna dikkat çekme, bilgisini üretme, diğer toplumsal unsurlarla ilişkisini ortaya koyma, sorunu değerlendirme ve çözüm önerisi sunma hep o adlandırma etrafında şekilleniyor. Gündemden hiç düşmeyen "mülteci krizi" mesela. Sorunu bu şekilde adlandırınca, ülkedeki güvenlik, işsizlik ve hayat pahalılığı gibi çok çeşitli sorunlarla ilgili şikâyetlerde ilk akla gelen sorumlular mülteciler oluyor, hedef tahtasına onlar konuyor ve öfke, kızgınlık gibi olumsuz duygular onlara yöneliyor. Oysa "mülteci sorunu" olarak adlandığımız bu durum, aslında bir "işgal sorunu" değil midir? Bu meseleyi Batılı silah üreticileri tarafından büyük bir pazar olarak görülen coğrafyalarda, hayatları alt üst edilen insanların evini, barkını, yurdunu bırakarak başka ülkelere göçmek zorunda kalmaları şeklinde okuyacak olsak, **"Bizde yankısını bulan sosyal ve ekonomik sorunların asıl sorumluları kimlerdir?"** sorusunun cevabı değişecektir haliyle. O zaman da çözüm önerisi olarak sadece "Mülteciler gitsinler" demek yerine, daha adil bir dünya için ne yapılabilir noktasında düşünme ve tavır geliştirme gündeme gelecektir.

Buradan yola çıkarak toplumsal sorunların tek boyutlu olmadığını, meselelere çok boyutlu ve çok katmanlı bakmak gerektiğini söyleyebiliriz. Gündemden hiç düşmeyen "kadına yönelik şiddet" veya "cinsiyete dayalı ayrımcılık kaynaklı şiddet" olarak kavramsallaştırılan, insanlık onuruyla bağdaşmayan ve vicdan sahibi herkes tarafından lanetlenip çözüme kavuşturulması beklenen sorun da bu minvalde değerlendirilebilir. Konuyla ilgili standartları ve devletlerin yükümlülüklerini belirleyen İstanbul Sözleşmesi'ni 2011 yılında imzalayan devletimizin 2021'de sözleşmeden çekilmesi etrafında tartışmalar halen devam ediyor. Ancak tek başına bir hukuki metne "yaşatma" gücünün atfedilmesi ne kadar gerçekçidir düşünmek gerek. Nitekim bu sözleşmeyi imzalamayan ülkeler olduğu gibi, imzalayan ülkelerde de "şiddet" olaylarının sonu gelmediği de biliniyor. Nitekim ilk imzalayıcılardan İtalya'da daha birkaç gün önce 100 bin kişinin katılımıyla bir protesto yürüyüşü düzenlendiğine şahit olduk.

Belli zaman aralıklarında kaç cinayet işlendi, kaç şiddet vakası kayda geçti gibi istatistikler üzerinden bir kör dövüşe girmek de pek sağlıklı bir yaklaşım değil. Bırakınız onları, yüzleri, **"Haksız yere bir cana kıyılması dahi tüm insanlığı öldürmek gibi"** bir cürüm değil midir? (Maide 5/ 32). Kadın veya erkekten bahsetmiyor zaten ayet-i kerime, can çünkü esas olan...

...

Günümüz dünyasında hayatın üzerine kurulduğu esaslar aslında cana, canlıya, bizatihi hayata karşı şiddeti üretmekte. Güç ve rekabet üzerine kurulu bir hayat bugün tutunmaya çalıştığımız. Ben merkezliliğin arttığı, biz duygusunun zayıfladığı bir yapıda "ötekileştirilen" herkes ve her şey "güçlüyüm öyleyse haklıyım" diyenler tarafından hedef haline getirilebilmekte. Bize dost olan ve hizmetimize sunulan doğa ve hayvanlar böyle bir bakış açısından kaynaklanan şiddetin nesneleri oluyor maalesef. Mesela doğanın sırlarına vakıf olmak için ona "işkence" edilebileceğini söyleyen bir yaklaşımın ve daha kısa zamanda daha çok kazanma hırsının bizi getirdiği nokta, artık "toprağın ölümü"nü konuşuyor olmamızdır. Hâlbuki toprak "sadık dost" değil miydi?

Can taşıdıklarını göz ardı edip kendilerine "et, süt, yumurta üretim makineleri" muamelesi yaptığımız hayvanları, bugün aslında "yapay et" üretimine alan açmak amacıyla "atmosferdeki karbondioksit miktarının artmasının müsebbipleri" olduklarını ilan etmek ve gerekirse yok edilebileceklerini söylemek başka bir şiddet yansıması değil midir?

Dengelerin alt üst edildiği dünyamızda hayat ve canlılık dahi tehdit altında ise şiddetin boyutunun nereye vardığını düşünmek gerek.

...

Toplumsal hayatı şekillendiren dinamiklerin de özünde psikolojik şiddet barındırdığı söylenebilir pekâlâ. Kadınların hep bakımlı ve güzel, erkeklerin zengin, güçlü ve tarz sahibi, çocukların ve gençlerin her daim beklentilere cevap veren gurur kaynağı "başarılı projeler" olmalarının beklenmesi gibi. Kendi olmakla beklentilere cevap verme arasında kalmak, bir yandan da onaylanma ihtiyacı duymak, insan için bir gerilim ve çatışma kaynağı değil midir? Bunun insanın kendiyle ve başkalarıyla ilişkisinde yankı bulmaması da düşünülemez. Toplumun her kesiminde rastlanabilecek farklı boyutlardaki şiddet olaylarına bir de bu açıdan bakmak lazım.

Sorunu hangi temelde ele aldığımız kavramsallaştırmaya ve çözüm önerilerine yansımakta. Kadının kadın olmaklığından dolayı şiddete maruz kaldığını söylemek, insanı, toplumsal yapıları ve hayatı öncelikli olarak "cinsiyet" ve "kadın kimliği" üzerinden okumayı ifade eder. Bir de ailenin kadını kısıtlayan, ikincilleştiren, erkek hegemonyasını pekiştiren bir yapı olduğuna dair radikal bakış açısını hesaba katın. O zaman kadına yönelik şiddet olarak kavramsallaşan bu sorunun çözümü için, "aileden bağımsız olarak kadının güçlendirilmesi" önerisi gündeme geliyor. Kadının güçlendirilmesi, ekonomik bağımsızlığını kazanması, kadın istihdamının artırılması, siyasette/ yönetimde kadın kotasının yükseltilmesi gibi politikalar, kadının beyanını

esas alma, şiddet uygulayan kişinin uzaklaştırılması, ömür boyu nafaka gibi hukuki düzenlemeler bu minvalde değerlendirilebilir.

Aynı meseleye "sorun" odaklı veya "insan/değer" temelli bakmak da mümkün. Çünkü dünyanın her yerinde, kadınıyla erkeğiyle tüm toplum kesimlerini etkileyen sorunlar var. Savaşlar, işgaller, yoksulluk, işsizlik, gelir dağılımındaki adaletsizlik, eğitim-sağlık sorunları, ahlaki dejenerasyon vs. Tüm bunlar şiddet üreten/ şiddeti besleyen zeminler. Öyleyse bu alanlarda verilecek mücadele bir anlamda zemini iyileştirme/ "bataklığı kurutma" çabası demek. Bu nedenle toplumu ve toplumsal sorunları anlama yolunda, çok boyutluluğu dikkate almak önemli.

İşte bu noktada çağın mevcut dinamiklerini anlama çabasının yanı sıra kendi değerler dünyamızın bize sunduğu imkânları kullanarak yapılacak okumalar, çözüm yolunda yeni ufuklar açabilir.

Özgün çalışmalar yaparak ulaştığımız kendi gerçeklerimizi ifrat ve tefrite kaçmadan değerlendirmek önemli. **Şiddeti önlemek adına yola çıkmışken başka şiddet alanları açmamak hususunda da hassasiyet gösterilmeli.** İnancımıza göre **"Mümin, insanların canı ve malı hususunda güvendiği kişidir. Müslüman ise elinden dilinden insanlara zarar gelmeyendir."**

Her can muhteremdir. Bu nedenle "insan" ve "değer" odaklı okumalara ihtiyacımız var.

İnsan... Eşref-i mahlûkat... Sorumlu ve sınırlı bir varlık... Kadın veya erkek ayırımı olmaksızın bu böyle... ❖

Hikâyelerle Ahlak Gelişimi

Çocuğumla Bir Gün

ŞEYMA ÖZDEMİR

Ayşe'lerin evinde ayrı bir kalabalık vardı. Misafirler gelmiş, hep beraber Kur'an tefsiri okuyorlardı. Ayşe de gelen teyzelerin çocuklarıyla oyunlar oynadı. Bir müddet sonra, evdeki çocuk sesleri, annelerinin muhabbet sesleriyle karıştı. Ders bitmiş, çay faslına geçilmişti.

— Ayşe o gün, bir araya gelindiğinde önce Allah'tan bahsedildiğini öğrendi.

...

Ali'nin babası işten yorgun gelmiş yemeğini yemiş, her zamanki koltuğuna oturup ayaklarını uzatmıştı. Ali, babasına yaklaşarak onunla oynamak istediğini söyledi. Babası, biraz dinlenmeye ihtiyacı olduğunu söyleyerek eline kumandayı aldı. Ali bir yandan oyuncaklarıyla oynuyor, bir yandan babasını takip ediyordu. Babası amaçsızca kanal değiştiriyor, ne izleyeceğine bir türlü karar veremiyordu.

— Ali o gün, yorgunluğunu ekran karşısında atabileceğini ve en sevdiklerini ekran için erteleyebileceğini öğrendi.

...

Yasemin babasıyla beraber arabadaydı. Babası iş toplantısına yetişmeye çalışıyordu. Birden trafik sıkıştı ve dakikalarca aynı yerde kaldılar. Namaz vakti girmişti. Babası müdürünü arayıp toplantıya geç kalacağını söyledi. Bir cami bulup arabasını kenara çekti.

— Yasemin o gün, hayatının merkezine namazı koymayı ve namaz için mücadele etmeyi öğrendi.

...

Arda ve kardeşi mutfakta oynuyorlardı. Annesi bir yandan çorbayı karıştırıyor, bir yandan da tezgahtaki okuduğu kitabın sayfasını değiştiriyordu.

— Arda o gün, kitap okuyabilmek için vakit üretebilmeyi öğrendi.

...

Elinden telefonu bir türlü bırakamayan Sibel'in annesi, diğer eliyle kahvesini taşımaya çalışırken dengesi bozuldu ve kahve halıya döküldü. Halıyı silerken telefonunu da hemen yanındaki sandalyeye dayamış, izlediği videoya bakmaya devam ediyordu. Tam o sırada kapı açılma sesi duyuldu. Sibel'in babası gelmişti. Annesi hemen telefonu kapattı, şaşkınlıkla bakan eşine "Çocuk işte, yerinde durmuyor ki!" dedi.

— Sibel o gün, insanlara kendini iyi gösterebilmek için yalan söylenebileceğini öğrendi.

...

Ahmet ailesiyle bir ziyaretten dönüyordu. Annesi, yüzünü ekşiterek ev sahibinin kötü yanlarını anlatıyor, babası da küçümser bir tavırla dinliyor, onaylıyordu.

— Ahmet o gün, insanların yüzüne gülüp arkalarından konuşulabileceğini öğrendi.

...

Saat hayli geç olmuş, Esma hâlâ uyumamıştı. Annesi saatine bakarak, "Oof çok yorgunum. Daha namaz kılacağım." diye söylendi.

— Esma o gün, namazın sıkıcı ve zor olduğunu öğrendi.

...

Bu örnekleri onlarca hatta yüzlerce çoğaltabiliriz öyle değil mi?

Peki çocuğunuz sizden bunların hangisini öğreniyor?..

İbn-i Haldun'un meşhur sözüyle kelamımıza nihayet verip, meseleyi sizin iç yolculuğunuza havale edelim:

"Çocuklarınızı terbiye etmeye çalışmayın. Zira zaten size benzeyeceklerdir. Kendinizi terbiye edin, yeter." ❖

Kırlarda Yaşamaktan Mutluyum

DÜZENLEYEN: YÜKSEL KARAHAN

Şehirde yaşayan arkadaşlarım bana hayret edip şaşıyorlar. Sebebi ise benim kırlık bir yerde yaşıyor oluşum. Bunu bana sorulan sorulardan anlıyorum: "Kırlarda ne buluyorsun?.. Görülecek ne var?.. Vaktini nasıl geçiriyorsun?.."

Bana acıyorlar, çünkü benim televizyonum, radyom, internetim yok. En yakın merkeze gitmek için 15 km katetmem lazım. Bana sempati göstererek hayatımın burada ne kadar "sıkıcı" olduğunu ve benim burada "çürüdüğümü" söylüyorlar.

Ben bütün bunları reddediyorum. Çünkü arkadaşlarımın bu "yalnız" dediği hayattan ben çok zevk alıyorum.

İçinde oturduğum ev çok eski ve biraz harap. Fakat bu eskilikten ve haraplıktan şikayetçi değil, mutluyum... Şuradaki ufak yemek odasında; köşedeki çam ağacından yapılma dolap, üç nesli yemek yerken seyretmiş. Yukarıdaki koca yatakta, hem ölenler olmuş; hem doğanlar.

Bu basık tavanlı, duvarları solmuş kağıtlarla kaplı, eski moda koltuklu, çarpık çurpuk zeminli odada atalarımın sabır ve sükûnet dolu havası var...

Pencerelerinden dışarı baktığımda, yemyeşil, bir tek insan olmayan tepeleri görüyorum. Bu tepeler asırlardan beri sessizlik içinde yazları güneşin altında kavrularak, kışları tepelerinde karın ağırlığını taşıyarak dururlar. Yamaçlarındaki meşeler ve çamlar kuruyup öldüklerinde ve tekrar başka ağaçlar yeşerdiklerinde de o tepeler yerinde dururlar.

...

"Yalnızlık"tan bahseden arkadaşlarım, ağaçların ve kayaların derin arkadaşlığını hiç bilmezler. Halbuki yosun kaplı düzgün kayalarda, meşe ağaçlarının düzgün gövdelerinde, çamların kokusunda, insanlar kolayca kendilerini alıp götürecek bir meşgale, bir arkadaş bulabilirler.

Şu uzun kavak ağaçları ise burada benim arkadaşlarımdır. Mevsimlerin zorluklarına beraber karşı koyarız, yaşamak için beraber çabalarız, hastalıklara ve felaketlere beraber göğüs gereriz, ve öldüğümüzde de beraber toprağa yatarız. Bu ağaçların kökünün bulunduğu yeri adımlayıp, ruhuma huzur veren düşüncelerle yürümek terapi gibi gelir.

Şehirdeki arkadaşlarımın benim kayıpta olduğumu düşünerek üzüldükleri sinema, tiyatro, televizyon, spor karşılaşmaları vb eğlencelerin yorgunluğu ve zihnimi karıştırması yerine, bana rahatlık ve tatminkârlık veren ortam çok daha iyidir.

Benim bu kır hayatım, gün doğumundan gün batımına kadar görülecek şeylerle doludur. Kendime ait yemek, çalışmak, uyumak gibi alışkanlıklarım çok basittir. Fakat etrafımı saran hayatın çeşitliliği ve dikkatimi çeken noktaları bütün vaktimi alacak kadar fazladır. Sincapların, kuşların, böceklerin ve evimin etrafında yetişen papatyaların hayatları beni kâfi derecede eğlendirir ve doyurur. Canımın sıkılması diye bir şey mümkün değildir. Bu satırları yazarken baktığım kırlık arazinin görünüşü bile insanın dikkatini çekmeye ve oyalamaya yeter.

Bu kırlık arazinin bir tarafında elma ağaçları ve ufak bir nehir var, şu anda öğle üzeri güneşinin altın ışıkları oraya vurarak, diz boyu yüksekliğindeki kır çiçeklerini daha parlak gösteriyor. Şu tarafta solucan arayan bir serçe görüyorum.

Baktığım bu kırlarda tablo her an değişir. İşte rüzgâr esiyor ve yüksek otları dalgalandırıyor, işte karşıdaki tepelerde güneşin gölgelerle oyunu sürüyor, yamaçlardaki otların yeşil rengi koyulaşıp açılıyor...

...

Benim yaşadığım yerde psikolojik hastalıklar imkansızdır. Şehirde yaşayanları pençesinde kıvrandıran, insanın kendini dinleme hastalığı buraya giremez. İnsanın bütün düşünceleri, enerjisi ve vakti burada bir şeylerle meşgul olur.

Bu şekilde her gün tabiattaki büyük ahengi seyrederken, insanın gündelik sıkıntıları küçülür, silinir gider.

Kır hayatında ne yaptığımı soranlara, her gün saatlerce yürümem çok tuhaf geliyor. Halbuki yürümem sadece bundan çok hoşlandığım içindir.

Bir ayağımı öbür ayağımın önüne atıp toprağa basarak ilerlemek bana mutluluk verir. Adım adım tepelere tırmanabilir ve onların varlıklarını hissedebilirim. Derelerin yataklarında gezebilirim. Yürümek başlı başına bir tedavi gibidir. Elimdeki sopayı tutan parmaklarımdan, başıma değen küçük dallardan, saçımda hissettiğim rüzgârdan ve alnımı ısıtan güneşin sıcaklığından bana yansıyan bir hal ile tüm insani sıkıntılarım yok olur.

Ve şimdi gece bastırdı. Penceremden görünen yemyeşil kırlar yerine şu an sadece kokulu, ılık ve loş bir hava var. Yıldızlar göz kırpıyor, samanyolunun derinlikleri merakımı uyandırıyor. Ay ışığı altında kırlarda gezinen iki ineğin sesi geliyor. Aşağıdaki dereden kurbağaların karşılıklı nağmeleri duyuluyor. Hemen penceremin altından ise ağustos böceklerinin aceleci şarkılarını dinliyorum.

Muhakkak ki şehirdeki arkadaşlarım burada beni, bu gece vaktinde pek yalnız ve sıkılıyor sanıyorlardır. Ama ben burayı severek tercih ederim... ❖

Alışveriş ve Ticari Hayatta Peygamberimizden Örnekler

MEHMET PAKSU

Alışveriş, hayatımızın bir parçası, vazgeçilmez bir ihtiyacımız... Bir tane ekmek de satın alacak olsak, para verip ürün aldığımıza göre, bu da küçük çapta bir ticarettir, bir alışveriştir.

Bir kısmımız işimiz, mesleğimiz ve çalışma alanımız olarak sürekli alışveriş yapıyoruz, ticari hayatın içindeyiz.

Üretim yapıyoruz, ürettiklerimizi pazarlıyoruz, mal alıp satıyoruz; ihracat, ithalat yapıyoruz. Borç alıp veriyoruz.

Fakat alışveriş dünyasında helalle haram, doğru ile yanlış, günahla sevap, iyi ile kötü çoğu yerde birbirine karışmış durumdadır. Dikkat edelim ki, alışverişlerimiz ve ticari faaliyetlerimiz temiz, dürüst, helal ve meşru olmalıdır.

Bunun için her konuda olduğu gibi ticari meselelerde de Peygamberimizi (asm) örnek alma durumundayız. Onun öğrettiği ölçü ve çizgiyi esas almalıyız.

...

Alışverişlerimiz doğruluk ve dürüstlük temeline dayanmalı. Bu, Peygamberimizin üzerinde durduğu en önemli meseledir

Ebû Said radıyallâhu anh anlatıyor:

Resûlullah aleyhissalâtü vesselâm şöyle buyurdu:

"Güvenilir, dürüst tüccar; peygamberler, sıddıklar ve şehitlerle beraber olacaktır."

Doğru, dürüst ve güvenilir iş yapmak için bilgi gereklidir. Bu bilgi iş alanının gereği olan bilginin yanında, dinî bilgidir. İşte, Hz. Ömer radıyallâhu anh, "Bizim çarşımızda dini bilen kimseler satıcılık yapsın" derken, ticari hayatın temelinin sağlam bilgi olduğunu ifade ediyor.

...

Takva sadece ibadette değil, alışverişimizde de esas olmalı

Çünkü inanıyoruz ve biliyoruz ki, rızkı veren Allah'tır. Biz sadece rızık için çalışıyoruz.

Hz. Cabir radıyallâhü anh anlatıyor:

Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki:

"Ey insanlar! Allah'a karşı takva sahibi olun ve (dünyevi) taleplerinizde dengeli olun. Çünkü hiçbir kimse (Allah'ın kendisine takdir ettiği) rızkı eksiksiz olarak elde etmeden ölmez. Rızkı gecikse de ona mutlaka kavuşur. Öyleyse Allah'tan korkun ve talepte dengeli olun, (meşru olmayan yollara sapmayın), helal olanı alın, haram olanı terk edin."

Çünkü büyük sahabi Abdullah bin Mesud radıyallâhu anh'ın dediği gibi:

"Kulun (muhakkak surette) rızkı gelir. Eğer sekaleyn (insanlar ve cinler) bir araya gelip de onun rızkına engel olmaya çalışsalar, buna güçleri yetmez."

...

Peygamberimiz el emeği ve hilesiz ticaret için ne dedi?

Farz ibadetleri yerine getirdikten sonra yapılan bütün işler ibadet sayılacağı için, en temiz ve helal kazanç insanın kendi kazancı, kendi el emeğidir. Davud aleyhisselâm da demiri işler, zırh örüp satar ve geçimini sağlardı.

Râfi' bin Hadîc radıyallâhü anhâ anlatıyor:

Denildi ki, "Ey Allah'ın Resûlü! Hangi kazanç daha helal ve temizdir?"

Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm şöyle buyurdu:

"Kişinin elinin emeği ile elde edilen kazanç; bir de hilesiz yapılan güzel alışverişten elde edilen kazanç."

...

Ticari hayatta güven esastır; satıcı alıcıya, alıcı da satıcıya güven duymalı, itimat etmelidir

Ebû Hüreyre radıyallâhü anh anlatıyor:

Peygamber aleyhissalâtü vesselâm şöyle buyurdu:

"Sana itimat edene (verdiğin sözü tut), emaneti eda et; sana ihanet edene dahi ihanet etme!"

...

Sahabe-i Kiram her konuda dürüst hareket ettiği gibi, bir malı alırken ve satarken de doğru hareket ederdi

Amr İbn Dinar anlatıyor:

Nevvas adında biri vardı. Yanında su içme hastası bir deve vardı. İbn Ömer radıyallâhu anh bu deveyi ortağından satın aldı. Ortağı kendisini uğrayınca, "Devemizi sattık" dedi.

Ortağı, "Kime" diye sorunca, "Şu şu evsafta bir yaşlıya" diye tarif etti.

Ortağı, "Öyle mi, amma da yaptın, vallahi o zat İbn Ömer'dir" dedi.

Sonra İbn Ömer'e gelerek, "Ortağım sana su içme hastası bir deve satmış, durumunu da sana söylememiş" dedi.

İbn Ömer, "Öyleyse götür onu" dedi. Adam götürmek üzere tutunca, "Bırak deveyi, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâmın hükmüne razıyız, hastalığın başka hayvanlara bulaşması yoktur" buyurdu.

...

Bir malı satarken eksiği, noksanı, hatası, kusuru varsa baştan söylemek gerekir

Ukbe bin Âmir radıyallâhü anh anlatıyor:

Resûlullah aleyhissalâtü vesselâm şöyle buyurdu:

"Müslüman Müslümanın kardeşidir. Bir Müslümanın diğer Müslümana malındaki ayıbını açıklamadan mal satması helal olmaz."

...

Takva sahibi için zenginliğin bir zararı yoktur. Zenginlikten daha hayırlı nimetler vardır. Peygamberimiz bu nimete işaret ediyor

Muaz bin Abdillah bin Hudeyb'in amcası radıyallâhu anh anlatıyor:

"Biz bir cemaatte idik. Başında ıslaklık olduğu hâlde Resûlullah aleyhissalâtü vesselâm çıkageldi. Birimiz ona, "Bugün sizi iyi ve ferah görüyoruz" dedi.

"Evet, Elhamdülillah öyledir!" buyurdular.

Sonra halk zenginlik hususunda sohbete daldı. Resûlullah aleyhissalâtü vesselâm, "Takva sahibi için zenginliğin bir zararı yok!" buyurdular. Devamla, "Ancak" dediler, "Sağlık, takva sahibi için zenginlikten daha hayırlıdır. Gönül hoşluğu da bir nimettir." ❖

Şimdi Kar Zamanı

SELİM GÜNDÜZALP

Tane tane yağıyor üstüme mutluluk...

Ellerim ceplerimde.

Gözlerim havada. Beyaz çiçekler yağıyor yine göklerden. Yine diyorum, yine aynı ama bu kar tanelerinin her biri benzersiz yaratılan gökyüzü çiçekleri. Gönlüm her birisinin o özel desenlerinde dolaşmak istiyor. Her birisi için her şeyin Sani'i olan Âlemler Rabbine hayranlığımı söylemek istiyorum.

Ama olsun, yetişemesem de, tek tek göremesem de, gören meleklerin tesbihlerini, hamdlerini Allah'a ben görmüş gibi hamdimi takdim ediyorum.

Allah'ım, senin sanatlarını görüp hayran olarak hamd edenler adedince, onların bütün hamdleri adedince sana hamd ediyorum... Bütün bu âlemde görünen harika eserlerin Sanatkârı sensin. Her yarattığını ne güzel, ne harika, ne kadar sanatlı ve özel yaratıyorsun... Bunların hepsini yapan sensin...

Her şeyde güzellik, her şeyden huzur...

Mevsimler değişmiyor, Allah hayatı tazeliyor...

...

Bu sabah yine şükürle kımıldadı dudaklar.

Yeryüzü genişliği kadar bir şükürle.

Mavisi ayrı güzel, güneşi ayrı güzel.

Beyazlarla kaplanışı ayrı güzel dünyanın.

Sevmez mi insan bu güzellikleri yaratanı...

Bir selam verelim biz de bu yazımızla, o beyaz tanelere, onları indiren meleklere.

Kar taneleri bizim için yazılmış mesajlar. Okuyalım bu kristal çiçekten mesajları.

Okuyalım ki anlayalım. Anlayalım ki sevinelim. Bizi seven Rabbimizi bilelim.

Adrese teslim geliyor bu mesajlar. Bakmak yeter görmek için. İçimizde kımıldayan güzelliği, uyanan iyiliği Rabbimize borçluyuz bütün bu nimetleri...

...

Kar tanesi, bir mesaj oldu, pencereme kondu.

Buharlaşıp kaybolabilirdi, ağır kütleler olarak inebilirdi...

Anlayana, bilene, duyana...

Kar tanesi, içinde çocukluğum olan kar tanesi.

Seninle beraber beyaz düşlere dalalım.

Rabbimizin dergâhına bir solukta varalım.

Gel bakalım...

Hayat güzel diyenlere biz de katılalım.

Adına şiirler yazılan kar tanesi

Gel bakalım.

"Bir hicret sevdasıdır ruhumu sardı yine.

Ruhum gibi pervasız yoldaşlar da bulundu.

Ruhum karıştı gitti bu kar tanelerine;

Şimdi yağan kar değil, ruhumdur kar yerine."

(Cahit Sıtkı Tarancı)

Çocuklar kadar saf olabilse yüreğimiz, nasıl da hissederiz o sevinci.

Bir kış sabahı kar çalar kapını.

Bir bahar sabahı çiçekle çaldığı gibi...

Bu da sana gelen bir mesajdır...

Bir bayram yeridir dünya.

Ne güzellikler geçer burada ard arda.

Bu resmi geçitte gelir ve geçer her varlık.

Gelir, görünür ve giderler.

Hepsi istikbalden gelir, halde görünür, maziye dökülürler.

Peki sana kalan nedir?

Bunlara bakışın... Yaptığın tefekkür, söylediğin hamd, ettiğin tesbih ve şükür... Bunlar sana kalan, seninle gidendir.

Âlem aynı, yorumlar farklı... Buradaki yorumun öte dünyada yankılanacak. Neyi duymak istiyorsan onu söyle öyleyse...

...

Yapraklar dökülür, yenileri gelir. Çiçekler solar, yenileri açar. Meyveler gider, yenileri gelir. Kelebekler ölür, yenileri doğar...

Kimi uzun kalır, kimi hemen gözden kaybolur.

Oysa hiçbiri sıradan değildir bu bahsettiklerimizin. Gelenler de gidenler de sanatlı eserler, Allah'tan başkasının güç yetiremeyeceği eserler.

Varlıklar tek tek gözden kaybolsa da onlarla beliren güzellik dünyada bâkidir.

Giden gider, manası bâki kalır.

Güzeller gider, güzellik hâlâ buradadır.

Aynalar değişse de onları aydınlatan güneş değişmez. Eserler değişse de onlarda yansıyan Esma-i İlahiye bâkidir, yeni aynalarda görülmeye devam eder.

İşte bunun için her köşesinde, her an bu güzelliği yenilenir dünyanın. Sahneyi terk edenleri sahneye çıkanlar izler. Filmler çekilir, fotoğraflar alınır. Bir çiçeğin bir böceğin tesbihatı bile unutulmaz. Biz duyamasak da bu kalabalıkta kaybolmaz.

Bir an için dünyaya gözünü açıp kapayan bir varlığın bile bu ilahi senaryonun içinde bir yeri vardır. O da kayda geçer, ilahi arşivlerde saklanır.

Bir gün gelir, zaman ve mekân farkının ortadan kalktığı bir âlemde bu güzel tabloların hepsi bir arada seyredilir ve dinlenir.

O zaman anlaşılır dünyanın niçin bu kadar çok değiştiği ve bu muhteşem güzelliklerin nereden gelip nereye gittiği.

...

Şimdi kar zamanı...

Güzelliklere, art arda değişen güzelliklere hikmetle, hayretle bakma zamanı...

Yâ Rab; gönderdiğin bu beyaz mesajlar gibi içimizi de pak eyle.

Yollarımızı bembeyaz eyle. Her türlü karalardan kalbimizi, memleketimizi, milletimizi, kardeşlerimizi muhafaza eyle.

Güzelliklerine komşu eyle. Güzellikleri görmek için verdiğin gözlerimize bu manaları görmeyi de nasip eyle...

Son dua da Efendimizden olsun:

"Allah'ım! Hatalarımı kar ve soğuk su ile temizle. Beyaz elbiseyi kirden temizlediğin gibi kalbimi de hatalardan arındır." (Nesaî, Taharet: 49) ❖

Psikiyatrist Mehmet Tüzün İle Ateizm Ve Deizm Üzerine Konuştuk

RÖPORTAJ:
ASLINUR BAHAR

Gerek sosyal medya, gerekse insanların ateizm ve son zamanlarda da deizm konusunda soruları var. Bunlara dair merak ve endişeler dile getirilirken, sebepleri ve çözüm yolları soruluyor. Biz de konuyu enine boyuna yazarımız Psikiyatrist Mehmet Tüzün ile konuştuk. Çok da güzel ve doyurucu cevaplar aldık. Buyrun sohbetimize siz de katılın...

Soru: Son zamanlarda, yaratıcıyı inkar eden ateizm ve "bir yaratıcı var, ama dinler uydurma" şeklinde özetlenebilecek deizm akımları çok fazla konuşulur oldu. Kamuoyu yoklamalarında ülkemiz nüfusunun en az %5'inin bu yönelimlerde olduğu ve bu oranın gençlerde giderek arttığı görülüyor. Bu da dindar kesimde bir tedirginlik oluşturuyor. "Sebebi nedir? Bu işin sonu nereye varacak? Ne yapmalıyız?" soruları Müslümanları hayli meşgul ediyor. Siz bu gelişmeyi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Cevap: Bahsettiğiniz tarzda bir yönelimin olduğu gayet açık. Bunun sonucu dindar kesimde oluşan tedirginlik de ortada. Hatta bu gidişle, 10-20 yıl öncesinin 'endişeli laik' tanımına, 'endişeli dindar' tanımı da eklenecek gibi görünüyor. Ancak burada bazı temel noktaları atladığımızı düşünüyorum.

Öncelikle şunu hatırlamak lazım ki, ateizm eski bir terim ama, deizm tanımı son zamanlarda popülerleştiği için, sanki yeni ve modern bir akımmış gibi algılanıyor. Oysa ateistler gibi deistler de tarih boyunca vardı. Net bir isim kullanılmıyordu sadece.

Örneğin 30-40 yıl öncesinde de "Allah var, kabul ediyorum ama, bu asırda Kur'an hükümleri uygulanmaz ki." diyenler, ya da "İnkarcı değilim ama dini konular hiç ilgimi çekmiyor." deyip inançtan uzak bir hayat yaşayanlar hayli çoktu.

Şimdilerde ise bu tip insanlar, dini umursamayan, hatta reddeden o tavırlarını, bilimsel bir havaya sokan deizm tanımını pek sevdiler ve inkarlarına derinlikli bir ideoloji havası verdiği için de bolca kullanıyorlar.

Şu da var ki, bu isimlendirmeler sayesinde, kendileri gibi düşünen kişilerle (içi boş da olsa) bir 'izm' etrafında buluşmak, birbirini manen desteklemek, bir tür şahs-ı manevi oluşturmak, onlara ciddi bir psikolojik güç verebiliyor. Ne de olsa 'zaman cemaat zamanıdır.'

S: Yani deizmi bir ideolojiden ziyade zamanın modası olarak mı görüyorsunuz?

C:Büyük ölçüde öyle. Deist yaklaşımın, gerçek bir ideoloji olduğu söylenemez zaten. Faraza rastgele beş-on deist biraraya gelseler, 'dinler yalan' dışında hiçbir cümle etrafında fikir birliği sağlayamazlar. Zira deizm bir inşa değil, inkardır. Yani insanı, kainatı, hayatı ve ölümü anlamlandıran bir ideoloji değil, dinleri reddetmekten ibarettir. Bu reddedişin temel hareket noktası, şekli ve dozu da kişiye göre ciddi farklılıklar gösterir. O yüzden mesela 'deizmin temelleri' diye bir kitap yazamazsınız. Ama belli-belirsiz bir yaratıcıyı kabul edip kutsal kitapları da eleştirmeniz, deist olmanız için yeterlidir. Buna da ideoloji denilemez tabii ki.

S: Peki son dönemdeki bu yaygınlaşmanın sebepleri neler sizce?

C: Ateist ve deistlerin son yıllardaki artış sebeplerine dair birçok değerlendirme yapıldı. Tüm bu analizlerin belli bazı maddelere odaklandığını görüyoruz:

1-Dinimizi, yaratıcımızı, özellikle de peygamberimizi iyi anlatamadık.

2-İnancımızı hayata geçiremedik, güzel temsil edemedik.

3-Özellikle dindar siyasilerin hataları dine mal edildi.

4-Modern çağın ürettiği buhranlara çözüm üretemedik.

5-Medyadaki gizli-açık propaganda ve yönlendirmelere engel olamadık.

Bunların hepsi de doğru. Ama çok önemli bir noktanın bazen gözden kaçırıldığını düşünüyorum. Şöyle ki:

İman, bir vicdan işidir ve kişisel bir tercihtir. Kişi iman etmek isterse, buna dair delilleri kolayca bulabilir. Ama inkar etmek isterse, kendince buna dair deliller bulması da mümkündür.

Burada 1979'da Nobel ödülü alan ilk Müslüman olan Pakistanlı fizikçi Muhammed Abdüsselam'ın bir sözünü aktarmak isterim: "Kainattaki düzen, inanmak isteyen bir kişi için, bir yaratıcının varlığına delildir ama, inanmak istemeyen bir kişi için de bir yaratıcının gereksizliğine delildir." Önemli bir tespit bence.

S: Peki bir insan neden dini inkar etmek ister?

C: Ya gurur ve kibirinden dolayı bir otoriteyi kabul edip ona boyun eğmek istememediği için, ya da aklına esen günahı işleyip, kendince keyifli bir hayat yaşamak, bu esnada da vicdan azabı duymamak için. Bu iki sebep de temelde birbiriyle ilintili tabii.

İlk şıktan başlarsak: Bu eğilime sebep olan şöyle bir yaygın hata var: Günümüzde ailelerin çoğu, çocuklarını kontrol etmek ve eğitmek yerine, şartsızca destekleyip serbest bırakmak yönelimindeler. Bu da sonunda, içi boş bir özgüvene sahip, otoriteye itaat etmekten de hoşlanmayan bir nesil ortaya çıkardı. Anne-babasına saygı duymadan yetişen bir genç, ileride ne öğretmenine, ne yöneticisine ve hatta ne de peygamberine saygı duymaz ve kolayca da isyan ve inkar edebilir. Temel sorun burada.

Yani günümüzün çocuk yetiştirme biçimi, isyankar bir nesli netice veriyor. Ve "Annemi, babamı yok saymıyorum, ama bana karışamazlar." diyen gençlerin "Yaratıcıyı yok saymıyorum, ama bana karışamaz" demeleri, şaşılacak bir şey değil bence.

İkinci şıkka gelirsek: Bahsettiğimiz temel üzerinde pratikte çoğunlukla şöyle bir süreç gerçekleşiyor: Günümüzde bir genç, modern hayatın sunduğu çekici ve aldatıcı günahlarla sürekli yüz yüze kalıyor. İnternetin de yaygınlaşması ile her türlü günahı kolayca işleme imkanı buluyor. Kimseye görünmeden evine içki ısmarlayabiliyor, hatta her türlü uyuşturucuya erişebiliyor, sanal veya gerçek cinselliği serbestçe yaşayabiliyor, bahis, kumar veya faiz işlerine girebiliyor. Neredeyse hiçbir engelle karşılaşmadan, tüm günahları tadarak 'keyfinin istediği gibi' yaşayabiliyor yani.

Ve tabii ki her günahın kısa vadede lezzeti de var. Üstelik çoğu günah bir ölçüde bağımlılık da yapar. Böylece genç giderek öyle bir noktaya varıyor ki, günahlar hayatının ayrılmaz bir parçası haline geliyor.

Ama tabii ki bu arada vicdanı susmuyor, onu sürekli rahatsız ediyor. "Günaha daldın gittin. Bu gidişle Cehennem'i boylayacaksın." diye uyarıyor. Bu şekilde sürekli vicdan azabı duyarak yaşamak ise mümkün değildir, insana acı verir. Bu iç çelişki yüzünden bazıları tövbe edip dönüyorlar ama, bir kısmı da dini tümden inkar etmek istiyorlar. İnkar edip vicdan azabından, o iç çelişkiden kurtulmayı, bohem hayatı (kendince) dibine kadar yaşamayı arzu ediyorlar.

Ve eğer kişide "inkar etmeliyim" yönelimi ağır basarsa, kişi bunu destekleyecek delilleri internette bolca bulabiliyor da. Hani neredeyse 'dinsizlik dini'ni yaymak amacıyla hazırlanmış bir sürü site var, bilirsiniz. Bazı ayetleri veya hadisleri bağlamından koparıp sonra da akıl dışı gösteren, her şeyin tesadüfen ve evrimle oluştuğunu (güya) bilimsel olarak anlatan tonlarca sayfa bulmak mümkün.

Ama ilginçtir ki, tüm bu iddiaların cevapları da olduğu ve yine internette bulunabileceği halde, o cevaplar okunmuyor çoğunlukla.

Diyaloglar genellikle şöyle:

-Ben 'Sapiens' kitabını okudum ve ateist oldum.

-Peki Tabiat Risalesi'ni okudun mu?

-Gerek görmüyorum.

veya

-İslam dini, mitolojik birikimlerden derlenmiş. Ünlü Sümerolog filanca bunu açıklamış. Yazılarını okuyunca deist olmaya karar verdim.

-Peki Bediüzzaman'ın eserlerini okudun mu?

-Hayır, ihtiyaç duymadım.

ya da

-Ateist-deist sitelerde birçok ayet ve hadisin akıl dışı olduğu ispat edilmiş. Onları okusan sen de inkarcı olurdun.

-Hepsini okudum. Tümünün de cevabı var. Ararsan sen de bulursun. Mesela 'Sorularla İslamiyet' sitesini önerebilirim. Oraya da baksana.

-Boşver. Böyle mutluyum.

Hatta genç bu yaygın tavrın dışında davranıp, bazı İslami eserleri ve açıklamaları okusa dahi, gerçekten anlamak ve inanmak için değil, eleştirmek ve inkar etmek için okuduğundan dolayı istifade etmiyor da.

S: Evet, bu dediğiniz Kur'an'da da vurgulanıyor. Birçok ayette Kur'an'dan fayda görmek için bazı şartların gerektiğine işaret edilmiş. Allah korkusu taşımak, samimiyetle yönelmek gibi. Hatta bir ayette "Kur'an, müminler için bir şifa ve rahmettir; zalimlerin ise sadece ziyanını artırır." denilir.

C: Çok doğru. Yani bu kişilerin büyük çoğunluğu, aslında akıl ve mantık yürüterek, gerçekten doğruyu bulmak arzusuyla hareket edip de dinden çıkmıyorlar. İnkar edince hür ve mutlu olacaklarını, hayatı keyiflerince 'dolu dolu' yaşayacaklarını zannediyor ve 'inkarı talep' ediyorlar.

Ha, bunların bir kısmı tümden inkara gidip ateist oluyor; bazısı ise yaratıcıyı da inkar ederek tümden bir boşluğa düşmeyi göze alamayıp, "Bir yaratıcı var ama bize karışmaz. Dinler de yalan." deyip deist oluyor. Az bir fark var tabii, ama öz aynı.

S: Peki böylelerini nasıl ikna edebiliriz?

C: Unutmamak gerekir ki, inanmak istemeyen bir kişiyi biz zorla imana getiremeyiz. "Sen sevdiğini hidayet edemezsin. Ancak Allah dileyeni ve dilediğini hidayet eder." mealindeki ayeti unutmayalım. Bu arada, bu ayette de yer alan ve Kur'an'da sıklıkla geçen "yehdiy men yeşa" ifadesine ikili bir anlam verdiğimi fark etmişsinizdir. Zira Arapça'da bu ibare iki anlam birden taşır. Hem "Allah dilediğini doğru yola iletir" hem de "Allah dileyeni doğru yola iletir." manası vardır. "Yudıllu men yeşa" ifadesi de öyledir: "Allah dileyeni ve dilediğini sapkınlığa sürükler."

Yani kalben inanmak istemeyen birisini, zorla ve somut bazı delillerle imana getiremeyiz. Bu değişime sebep olan günümüz modern yaşantısını değiştirecek güçte de değiliz şu an. Bu süreç bir süre daha devam edecek gibi görünüyor malesef.

Belki de rabbim günümüz gençlerinin bazı günahları yaşayıp, o yolda hayır olmadığını net biçimde gördükten sonra dine dönmelerini, böylece dinin kıymetini daha iyi hissetmelerini takdir etmiştir, bilemeyiz. İleride anlaşılır.

S: "Görelim Mevla neyler. Neylerse güzel eyler." diyorsunuz yani. Tevekkül açısından size katılıyorum ama, bize düşen görevler de olmalı sanki.

C: Tabii ki var. Bir kere, ilk başlarda aktardığım tespitleri iyice düşünmek ve onlara çözüm üretmeye çalışmak lazım. Ama en önemlisi şu ki, Risale-i Nur eserlerinde de sürekli vurgulandığı gibi, gerçek mutluluğun imanda olduğunu, inkarda ise zahiri ve kısacık bir lezzetle beraber, Cehennem azabına benzer elemler olduğunu, bu dünyada hakiki saadetin ancak ve ancak iman dairesinde yaşanabileceğini anlatmamız lazım. Ve hatta daha da önce, bunu bizzat kendimiz yaşayıp, halimizle göstermemiz lazım. Bu noktayı çok önemsiyorum. Karşısındakine "İman etmek, sıkıntı değil, huzur verir." diyen bir kişi, daha kendisi sıkıntılarını çözememiş ise, anlatacakları boşa gidecektir muhtemelen.

S: Önce lisan-ı hal ile tebliğ etmek lazım yani. Peki sıra sözlü tebliğe geldiğinde, bir ateist veya deist ile tartışma ortamı oluştuğunda, nasıl davranılmalı?

C: En önemlisi şu: Asla 'mider dışına' çıkmamalıyız. Zira biz, bir inancı ve davası olan ve bunları izah ve ispat eden tarafız. Ateist ve deistler ise bir ideoloji inşa etmekten ziyade, bizim inancımızı red ve inkar etmekle uğraşıyorlar. Bu durumda sadece kendi davamıza odaklanıp, kendi doğrularımızı doğru biçimde anlatmakla yetinmemiz lazım. Onların fikirlerinin yanlış olduğunu ispat etmekle uğraşmak, sonuçsuz ve riskli bir çabadır. Hele hele ayrıntılara dair sordukları her soruya cevap yetiştirmeye çalışmak, boşuna bir gayrettir. Her fırsatta işin temeline dönmek lazım.

Yani, biz bu kainata bakınca kusursuz bir sanat görüyoruz. Bu da kusursuz bir sanatçıyı, yaratıcıyı gösteriyor. Bu yolla o yaratıcının varlığını ispat ve sıfatlarını da izah etmek, bizim temel uğraşımız olmalı. Ayrıca böyle bir yaratıcının tabii ki yarattıklarını başıboş bırakmayacağını, elçiler, kitaplar göndereceğini anlatmalıyız. Ve (dediğim gibi) gerçek mutluluğun, özgürlüğün ve lezzetin, ancak iman ile mümkün olduğunu da sık sık vurgulamalıyız.

S: Bu konularda önereceğiniz eserler var mı?

C: Tüm bu yöntem, izah ve ispatlar için Risale-i Nur eserlerinden daha iyisini bilmiyorum. Bu eserlerden faydalanarak yapılacak bir iman hizmeti, günümüzün en kıymetli cihadıdır bence. Burada aklıma gelmişken, internette bazı arkadaşların dini savunmak için çektikleri videolarında, bazı izah ve ispatların hemen ardından ateist ve deistleri aşağılayan, onlarla alay eden ifadelerini çok görüyorum. Eğer amaç onların damarına basıp daha da dinden uzaklaşmalarına sebep olmak ise, yöntem doğru. Ama insanları bu yöntemle dine ısındıramazsınız. Resulullah (asm) hangi müşrikle alay etmişti ki? Veya tüm putları teker teker ele alıp onların ilah olamayacaklarını mı anlatmıştı?

Bu dine hizmet, peygamberin yöntemiyle olur ancak. O sadece müsbet bir dille kendi doğrularını anlatmış, bıkmadan, durmadan anlatmış, 'minder dışına' çıkmamış, ötesini de Allah'a bırakmıştı. Bu dinin sahibi, bu dini mağlup etmez zaten. Paniğe gerek yok.

Cevaplarınız için Zafer okuyucuları adına çok teşekkür ediyorum.

Ben teşekkür ediyorum. ❖

Flat Universe

HALİL İBRAHİM SERT

Utanılacak bir günahı gizli işlemişsen, ortaya çıkarsa yaşayacağın mahcubiyetin düşüncesi bile kâbus gibi çöker üzerine.

Sebebi aşk olur, sebebi şehvet olur, faiz olur, gıybet olur... Amel defterine öyle karalar çalınır ki, nasıl arınılır bilemezsin. Çaresizlik omuzlarından bastırır, kir akar paçalarından. Dövünür durur içinde imanın, dövünür durursun...

Telefonundan arama geçmişini, izleme geçmişini, messenger mesajlarını, direct mesajlarını silebilirsin. Uçtan uca şifrelenmiş mesajlar sana güven verebilir, ekran kilitleri, uygulama izinleri, onay kodları, mobil doğrulama tedbirleri ve daha birçok şey kendini güvende hissettirebilir. Kullandığın krediden bir tek senin haberin vardır belki, kart ekstreni bir tek sen görürsün, utanılacak nice günahına bir tek sen şahitsindir belki...

...

Aslında durum hiç de öyle değildir!

Sildim, kurtuldum dediğiniz hangi kayıt varsa bir server içinde, bir harddiskin bir sektöründe, bir veri olarak durmaya devam eder. Geri dönüşüm kutusundan silseniz de dosyalar kaybolmaz, format atmak da yetmez silinmelerine...

...

Sesler de kaybolmazlar. İlk enerjilerini koruyamadıkları için frekansları değişir, düşük enerjili mikroskobik dalga birimlerine dönüşürler. Onları artık duyamıyor oluşumuzun tek nedeni algı alanımızdan çıkmış olmalarıdır.

Ve hayatın içindeki diğer her şey atom altı parçacıklarda kuantum verileri olarak kaydedilirler. Tıpkı bir tohumun bütün bitkisel özelliklerini içinde koruyup, her mevsimde o verilerle yeniden filizlenmesi, meyve vermesi gibi.

Kuantum verileri, zaman, konum ve titreşim bilgilerini içerir. Yani kısaca söylemek gerekirse her şeyi.

...

Bu akıl almaz bir farkındalık!

Bilimsel çalışmalar evreni bir üst boyuttan saran iki boyutlu levha gibi bir zardan (Flat Universe) bahsediyor. Kuantum verilerin bu levha üzerine kodlandığına korunduğuna dair bir kısmı ispatlanmış teoriler (Holographic Universe Principle) üzerinde çalışmalar yapılıyor.

Bütün bunları okuyunca, Levh-i Mahfuz geliyor aklıma. Teorilerde geçen isimlendirmeler bile neredeyse aynı.

Yazının ilk cümlesini kuruyorum sonra, "Utanılacak bir günahı gizli işlemişsen..."

Hayatım boyunca biriktirdiğim bütün amel verilerinin aynıyla önüme konulacak olmasının endişesiyle sarsılıyorum. Elimi kolumu bağlayan zamanı düşünüyorum sonra, geçip gidişini, insanın hüsranını.

Hâlimi en iyi nasıl ifade ederim diye dertlenirken Fahreddin Râzi Hazretlerinin başından geçen olay aklıma geliyor.

Hazret, Asr Sûresi'nin tefsirini yazarken bir ara dışarı çıkar. Buz satan bir adam telaşla, çaresizce ve yalvarırcasına bağırmaktadır:

"Sermayesi eriyip tükenen şu adama merhamet edin!"

Allahım! Ben o adamdan daha perişanım, merhamet et! ❖

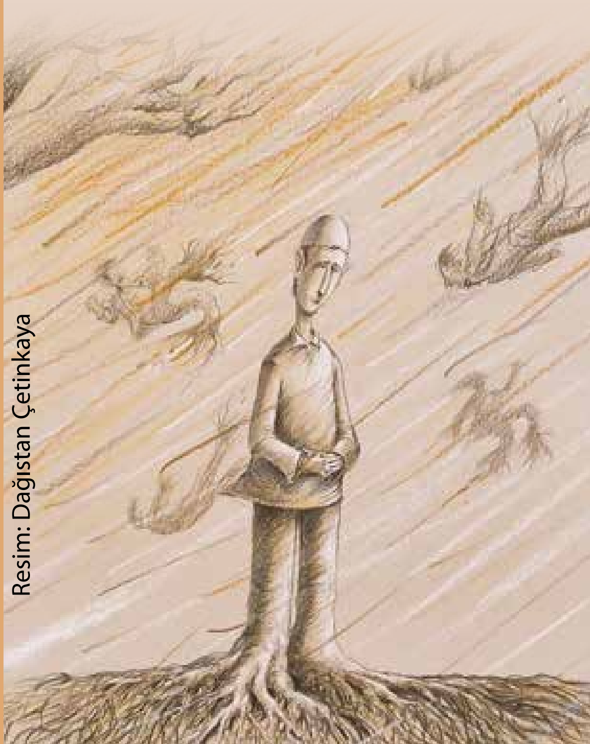
Köklerimiz

SENAİ DEMİRCİ

Daha çok dalımız budağımız olduğu için değil daha derin köklerimiz olduğu için ayakta dururuz.

Daha çok yükseldiğimiz için değil, daha çok görünür olduğumuz için değil, daha çok sözü edilir olduğumuz için değil; sessiz ilkelerimiz, köklü adanmışlıklarımız, mahrem sınırlarımız ve mahsus aidiyetlerimiz olduğu için yıkılmayız.

Yükseldikçe değil derinleştikçe adam oluruz. Kaldı ki yeterince derinliğe dayanmayan yükseliş sahtedir, sığdır, koftur, çiğdir. Küçük bir rüzgâra bakar yıkılışı...

Resim: Dağıstan Çetinkaya

İktisadi Büyümenin Adil Yolu

Ortaklık

DR. OSMAN EMİNLER

Bir önceki yazımızda faiz konusunun toplumda oluşturduğu tahribatları konu edinmiştik. Krizler ile sık sık yüzleşen asrımız özellikle 2008 küresel ekonomik krizinden sonra faizsiz toplum modeli çalışmalarının artmasını beraberinde getirmiştir. Finansman konusunda belirli bir kesimin kendisine avantaj sağlayabildiği ve istihdamı engelleyici yönü bulunan faizin, İslam dini tarafından yasaklanması ortaklık kavramının İslam dünyasında farklı modellerde gelişmesini sağlamıştır. Bu yazımızda fon arayışında faize karşı iktisadi anlamda çözüm önerilerinden olan "Ortaklık" kavramını ele alacağız.

...

Ortaklık, iki ya da daha fazla kişinin, özel veya tüzel ölçütlere göre kazanç elde etmek ve sağlanan kazancı paylaşmak amacıyla bir iktisadi ve mali teşebbüs kurmak için, emek ve sermayelerini bir araya getirerek oluşturdukları birlikteliğe verilen addır.1 (Halis vd, 2009, 444) Ortaklığın ekonomik güçlenme için eski çağlardan beri yapıldığı ve ortaklık hukukuna en eski yasalarda yer verildiği bilinmektedir. Yüzyılların birikimiyle toplumların iktisadi ortaklıklarının belirli şart ve usullerde gerçekleşmesinin yanında Doğu ve Batı dünyasında ahilik ve lonca sistemi türünden ortaklık şekillerinin uygulandığını bizlere kaynaklarımız göstermektedir.

Her ne kadar toplumda, "Kardeşinle dahi ortak olmayacaksın" gibi ortaklık ile ilgili olumsuz manada deyimler var ise de, gelinen çağdaş ekonomilerde ortaklık kavramı işletmeler için son derece önem arz eden bir duruma gelmiştir. Özellikle Batı'da "şirket evlilikleri" diye tanımlanan ve ülkemizde de örnekleri son yıllarda çoğalan bu anlayış, ortaklık kültürünün bir neticesi olarak gösterilebilir.2 (Genç, 2007, 5)

...

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de işletmelerin önemli bir çoğunluğu Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler sınıfında yer almaktadır. Bu durum bu ölçekteki firmaların kısıtlı sermaye imkanları ile hareket etmesine ve büyüme konusunda istedikleri atılımı planlarken finans konusunda sınırlı kalmasını beraberinde getirmektedir. Ortaklık kavramı tam da burada ön plana çıkıyor.

Gerek özel, gerekse tüzel kişiler arasında kurulabilecek başarılı ortaklıklar, işbirlikleri ile bu sermaye yapısının güçlendirilmesi, ölçek ekonomisinden yararlanılması, kurumsal yapıların oluşturulabilmesi, her iki tarafın farklı know-how ve deneyimlerini birbirlerine aktarması ve hepsinin neticesinde uzun ömürlü bir işletme olarak ekonomiye katkı sağlaması açısından son derece önem arz etmektedir.3

Günümüzde küçük olsun benim olsun anlayışı firmalarda geleceğe yönelik bir vizyon vaad etmemektedir. Teknolojik değişimler ve küreselleşen dünyanın ortaklık kavramına yeni bir soluk getirdiğini görmekteyiz. Kısa bir zaman önce Tesla firmasının kurucusu Elon Musk, tüm patent davalarından vazgeçtiklerini ve bundan sonra patent kullanan firmalara dava açmayacaklarını ifade etti. Bunun ardından BMW ve Nissan gibi diğer elektrikli araç üreten firmalar ile görüşmeler yapmaya başladı.4 Bu örnek bizlere birlikte çalışarak yapıcı olmanın küresel firmalar nezdinde dahi kapitalist sistemin empoze ettiği yok edici rekabetten üstün olduğunu göstermiştir.

...

Medeniyetimizde ortaklık usullerini incelediğimizde en yaygın olanlarından Mudârebe usulünde, taraflardan birinin sermaye ve diğerinin emek ile bir araya geldiği ve kendi aralarında anlaştıkları oranlarda sözleştikleri şekildir.

Bir diğer ortaklık şekli olan Müşareke'de ise şirketi belli bir tür ticarette veya genel bir ticarette bulunmak için iki veya daha fazla şahsın, belirli bir sermaye koyup, kârı kendi aralarında anlaştıkları oranda paylaşmak şartıyla kurdukları şirkettir. Bu şirket modelinde ortakların koyduğu sermayenin eşit olması şart değildir.

Mufâvaza olarak adlandırılan bir diğer ortaklık modelinde ise, iki veya daha fazla şahsın, ticaret yapmak için, kâr ve zarara ortak olmaları şartıyla, her birinin belli bir tutar sermayeyle iştirak etmesi sonucu kurulmaktadır. Diğer ortaklık modellerinden farklı olarak vücuh şirketi, iki kişinin, sermayeleri olmadığı halde, halk ve tüccarlar nezdindeki itibarlarına dayanarak, veresiye mal satın almak, bu malları satıp borçları ödemek ve elde edilecek kârı aralarında paylaşmak üzere kurdukları bir ortaklıktır.2

...

Ekonomilerin bağımsızlığı ve iktisadi hayatın adil bir şekilde ilerlemesi, haksız kazanç kapılarının kapatılması ile sağlanmaktadır. Günümüzde yatırım aşamasında fon ihtiyacını karşılamada ilk çözüm olarak maalesef ortaklık kavramı gündeme gelmemektedir. Bunun yerine yatırım yapacak firmaları gelecekte daha zor durumda bırakacak olan diğer finansal enstrümanlar kullanılmaktadır. Diğer finansal enstrümanlara nazaran farklı modelleri ile ortaklık, "İki ortaktan biri diğerine hıyanet etmediği sürece onların üçüncüsü benim. Şayet biri diğerine hıyanet ederse ben aralarından çıkarım."5 ifadesi ile de desteklenmektedir. Kaidelere uyularak ve uyumlu bir şekilde yapılan ortaklığa verilen destek, desteklerin en güzelidir! ❖

Kaynakça

1. Halis, M., Şenkal, A., & Türkay, O. (2009). Kültür, ortaklık ve rekabet: Türkiyeye ilişkin rakamlar.

2. Genç, N. (2007). Ortaklık Kültürü. Müsiad Yönetim Kitaplığı

3. https:/www.isletmeyazilari.com/2019/01/07/turkiye-de-ortaklik-kulturu/

4. http:/blog.milliyet.com.tr/ortaklik-kulturu/Blog/?BlogNo=464783-

5. Kenzu'l-ummal, 9295

Geçinemiyorum Diyenlere Dört Tavsiye

YUSUF YALÇIN

Her gün pek çok olumsuz haberlerle gündemimiz değişiyor. Kimi dinlesek bir sorup, bin ah işitiyoruz. Sadece birkaç dakikalık sosyal medyaya bakmak bile insanı ümitsizliğe atmak için yetiyor... Gündemde en yoğun konuşulan mevzu ise maalesef geçim sıkıntısı. Bu başlık altına rızık endişesi, bereketsizlik, borçların yükü altında kalma gibi alt maddeler ekleniyor. Farkında olmadan bizler de bu şikayet furyasına kulak kabartıp, bazen de kendi şikayetlerimizi de ekleyerek listeyi uzatıp gidiyoruz. Peki ne yapalım, şikayet etmek çözüm mü? Bu sıkıntılara karşı mümince bakış açımız nasıl olmalı?

1. İktisad Et, İsraftan Kaçın!

Allah Resulü (sav) "İktisat eden, ailece geçim sıkıntısı çekmez"[1] buyuruyor. İktisat kelimesi tutumlu olma, ihtiyaç fazlasını biriktirme, her hususta itidal üzere bulunma ve lüzumundan fazla veya noksan sarfiyattan kaçınma anlamlarına gelmektedir.[2] Yani bu hadis bize mealen, "Ailece tutumlu olsanız, ihtiyacınız kadar harcasanız, israf etmeseniz evinizde geçim sıkıntısı olmaz." demektedir.

Maalesef israfa çok alıştık. "Yiyin, için, fakat israf etmeyin."[3] diyen Rabbimizin emrini her daim hatırlayalım. İnsanın hayatını devam ettirebilmesi için olmazsa olmazları yemek, içmek, giyinmek ve barınmak iken, ihtiyaç dışı harcamalarımıza ve alışkanlıklarımıza bakalım. Görenek belası ile alıp taksitleri altında ezildiklerimizi veya bir yeterken, ikişer-üçer aldıklarımızı gözden geçirelim bir an evvel kurtulmaya çalışalım.

2. Bereketsizliğin Nedenlerini Bul!

Gelirim yetmiyor, maaşımla ay sonunu getiremiyorum şikayetleri arkadaş sohbetlerinin sabit gündemi oldu nerdeyse. Peki bereket neden eksildi, bereketi artırmak için neler yapmalıyız?

Şükürsüzlük, Bereketsizliğe Vesiledir

Öncelikle elimizdeki nimetlerin şükrünü hakkıyla eda etmeliyiz. Çünkü şükür nimeti artırır. Nimetin bereketlenmesinin en büyük vesilesi şükürdür. Rabbimiz kelâmında şöyle buyuruyor: "Eğer şükrederseniz size (nimetimi) daha çok vereceğim."[4]

Allah'ın verdiği el, ayak, göz, dil, eş, evlat, anne, baba ve sayıp da bitiremeyeceğimiz nimetlerin şükrünü hakkıyla eda ediyor muyuz?

İnsan elinde olan nimetlerin farkına varmalıdır. Elinde olmayanları düşünmekle vakit harcayacağına; elinde olanlara bakmalı, onların kıymetini bilmeli ve hakkıyla şükretmelidir ki, Allah da o nimetlerin bereketini ihsan etsin.

Burada şunu da eklemekte fayda var. Nasıl ki, şükür nimeti artırır. Aynen öyle de şikayet etmek de nimetin azalmasına ve bereketin kalkmasına vesiledir. Üstad Bediüzzaman Hazretlerinin de ifade ettiği gibi "Nasıl şükür nimeti ziyadeleştiriyor; öyle de, şekvâ musibeti ziyadeleştirir."[5]

İsraf Bereketi Kaldırır

İsrafın, nimetlere karşı hürmetsizlik olduğunu ve bereketi kaldıracağını unutmayalım. Harcamalarımızı gözden geçirelim. Haftalık, aylık ve yıllık harcama planları yapıp buna riayet etmeye çalışalım. Listelerimizde israf olacak kalemleri kaldıralım. Aciliyeti olmayan harcamaları da maddi sıkıntılarımız kalkıncaya kadar erteleyelim. Borçlarını ödemekte zorluk çekilen huzursuz bir ev mi, yoksa kiralık da olsa, yorganına göre uzanmış ayakların içinde huzurla dolaştığı mütevazi bir ev mi?

İstanbul'da meşhur bir cami vardır. Bir zat nefsinin çektiği şeyleri yemeyip, onların parasını kenara koyup bir mescid yaptırmış, adını da "Sanki Yedim Mescidi" koymuş. Üstad bunu şöyle veciz ifade etmiş: "Lezâiz çağırdıkça 'Sanki yedim' demeli. 'Sanki yedim'i düstur edinen, bir mescidi yiyebilirdi, yemedi.[6]

Harcamalarımızda "lazım - elzem - olsa da olur olmasa da" gibi sıralamalar yapalım. 'Olmasa da olur'ları "sanki oldu" deyip lazım ve elzem olanlara odaklanalım. Her alışverişten önce "alacağım şey ihtiyaç mı değil mi?" sorusunu aklımızdan çıkarmayalım.

Faizler, Krediler, Şüpheliler

Bereketsizliğin en büyük nedenlerinden birinin de maalesef hayatımıza her yerden giren bankaların, kredilerin ve faizlerin olduğunu bilelim. Rabbimiz kelâmında şöyle buyurur: "Allah faizin bereketini eksiltir, zekât ve sadakaları ise nemalandırır."[7]

İsteyerek veya istemeyerek bulaştığımız bir faiz varsa mutlaka hayatımızdan çıkarmalı, tevbe ve istiğfar etmeli, bir daha bulaşmayacağımıza dair Allah'a söz vermeliyiz. Unutmayalım faizin azı da çoğu da haramdır.

Şüphelilerden de uzak durmalıyız. Çok masum isimlerle çeşit çeşit faiz tuzakları hazırlandığını aklımızdan çıkarmayalım: "Helâl bellidir; haram da bellidir. İkisinin arasında ise birtakım şüpheli şeyler vardır ki insanların çoğu bunları bilmezler. Kim şüpheli şeylerden sakınırsa, dinini ve ırzını (namus ve haysiyetini) korumuş olur. Kim de şüpheli şeylere düşerse, harama düşmüş olur..."[8]

3. Bereketi Artıracak Vesileler Arayalım

Şükrümüzü arttıralım:

Rabbimiz şükrederseniz nimetlerimi arttırırım diyor, o halde en önce elimizdeki nimetlerin şükrünü eda ederek işe başlayalım.

Sadaka verelim:

Allah rızası için verilen sadaka berekete vesiledir.

Bol bol sıla-yı rahim yapalım:

Akrabalarla olan bağımızı devam ettirmek de berekete vesiledir: "Kim rızkının bollaştırılmasını yahut ecelinin geciktirilmesini arzu ederse, akraba ile irtibatını sürdürsün!"[9] diyen Allah Resulüne kulak verelim. İhmal ettiğimiz akrabalık bağlarını canlandıralım, hayır dualarını alalım.

İbadetimizi, zikrimizi ve duamızı artıralım:

Çalınacak en cömert kapının Rabbimizin kapısı olduğunu aklımızdan çıkarmayalım ve unutmayalım ki, "Her şeyin anahtarı Onun yanında, her şeyin dizgini Onun elindedir. Her şey Onun emriyle halledilir. Onu bulsan, her

matlubunu buldun; hadsiz minnetlerden, korkulardan kurtuldun.”[10]

4. Rızka Allah’ın Kefil Olduğunu Unutmayalım!

Son olarak unutmayalım ki, Rızkı veren Allah’tır. Rabbimiz kelâmında “Şüphesiz ki rızık veren, mutlak kudret ve kuvvet sahibi olan ancak Allah’tır.”[11] buyuruyor. İktidarsız yavruların doğar doğmaz rızkını annesinin sinesindeki süt çeşmelerinden akıtan Allah’ın kudretini gözümüzle gördüğümüz halde, nasıl rızık konusunda sadece kendi irademize güvenebiliriz? Sadece insanlar değil, denizlerin altındaki balıklardan göklerde uçuşan kuşlara kadar her canlı en güzel şekilde rızıklandırılıyor. Hatta en zayıf canlılara en güzel rızıklar verilmiyor mu? İnsani ve hayvani yavrular buna en güzel örnekler değil mi? “Yeryüzünde hiçbir canlı yoktur ki, rızkı Allah’a ait olmasın”[12] Demek rızık konusundaki endişemiz yersizdir.

Evet, madem Rızık Allah’ın taahhüdü altındadır, madem iktisad eden ailece geçim sıkıntısı çekmez ve madem şükür nimeti artırır. O halde israftan kaçınıp iktisat eksenli bir hayat sürecek olursak başta kendi hayatımız ve sevdiklerimiz olmak üzere toplumdaki tüm sıkıntılarımız bir bir ortadan kalkacak demektir. Şimdi şikayeti bırakıp, şükretme zamanıdır. ❖

Kaynaklar: **1.** Müsned, 1:447; el-Münâvî, Feyzü’l-Kadîr, 5:454, no: 7939; el-Hindî, Kenzü’l-Ummâl, 3:36, 6:49, 56, 57. **2.** https:/sorularlarisale.com/osmanlica-ve-dini-terimler-lugati?kelime=iktisad **3.** A’râf Sûresi, 7:31. **4.** İbrahim Suresi, 7. **5.** Lem’alar, İkinci Lem’a. **6.** Sözler, Lemaat **7.** Bakara Suresi, 276. **8.** Müslim, Müsâkât, 107. **9.** Müslim, Birr, 20; Buhârî, Edeb, 12. **10.** Yirminci Mektup, Birinci Makam, Birinci Kelime **11.** Zâriyat Sûresi, 51:58. **12.** Hud Suresi, 6.

Saadet Asrından

“Üzüntünü Giderecek, Borç Yükünden Kurtaracak Bir Dua Öğreteyim mi?”

HAZIRLAYAN: İBRAHİM YARDIM

Bir gün Resûlullah (sav) Mescide geldiğinde orada Ebû Ümâme’nin sıkıntılı bir halde oturduğunu gördü. Ona sıkıntısının nedenin sordu, o da:

“Yâ Rasulallah! Birtakım üzüntüler yakama yapıştı, bazı borçlar omuzlarıma bindi de onun için burada oturuyorum” dedi.

Allah’ın Resûlü ona:

“Ebû Ümâme! Allah Teâlâ’nın üzüntünü gidereceği, seni borç yükünden kurtaracağı bir duâyı sana öğreteyim mi?” diye sordu. O da:

“Evet yâ Rasulallah, öğret” deyince. Allah’ın Elçisi ona şöyle buyurdu:

“Sabaha ulaştığında ve akşama girdiğinde şöyle duâ et: “Allahım! Üzüntüden ve kederden sana sığınırım. Âcizlikten ve tembellikten sana sığınırım. Korkaklıktan ve cimrilikten sana sığınırım. Borç yükünden ve insanların zulmünden sana sığınırım.”

Ebû Ümâme radıyallahu anh şöyle dedi: Peygamber aleyhisselâmın öğrettiği duâyı okuyunca Allah Teâlâ üzüntümü giderdi ve beni borç yükünden kurtardı. ❖

Kaynak:

- Ebû Dâvûd, Vitr 32, nr. 1555.

Sürprizli Öykü

İşin Kolayı!..

HAZIRLAYAN: AHMET ZAFER

Brüksel’de NATO karargâhında çalışan iki kişi zaman zaman karşılaşıp selamlaşıyorlardı. Bir gün öğle yemeğinde aynı masaya oturdular. Bir yandan yemek yiyor, bir yandan da konuşuyorlardı. Günlük işlerinin yoğunluğunu anlatıyorlardı. Söz akşam saat kaçta iş yerinden ayrıldıklarına gelince, birinci adam keyifli bir tavırla sandalyesine yaslandı ve “Ben işlerimi saat beşe kadar bitiriyorum” dedi. Diğer adam, “Ne güzel” dedi. “Ben her gün neredeyse gece yarılarına kadar çalışıyorum. İşim bir türlü bitmek bilmiyor. Merak ettim, siz işlerinizi bu kadar erken nasıl bitirebiliyorsunuz?”

Adam, kahvesinden bir yudum içtikten sonra “Kolayı var” dedi. Ve sonra da o önemli sırrını açıklamak için karşısındaki adama doğru eğilerek “Ama aramızda kalsın” dedi ve ekledi, “Kabarık ya da karışık bir dosya geldiğinde, üzerine ‘Mr. Brown tarafından incelenecek’ yazıp kurtuluyorum. Nasıl olsa her kuruluşta bir Mr. Brown kesinlikle vardır.”

Bu açıklamaları dinleyen diğer adam durakladı, yutkundu ve sinirli bir sesle dedi ki:

“Mr. Brown benim!” ❖

İnsan ve Melek Farkı

İsimlerin Hazret-i Âdem'e öğretilmesi ve İnsanın Yetenekleri

PROF. DR. ALAADDİN BAŞAR

İnsan bütün isimleri öğrenebilecek bir yaratılışa sahip kılınmıştır. İnsana verilen bu özellik iledir ki, insan maddi ve manevi ilimleri anlayıp öğrenir ve Âlemler Rabbi'ni tanıyıp, Ona muhatap olur. Bu yönüyle de insana, diğer yaratılmışlara nazaran üstün bir mahiyet verilmiştir.

...

Talim-i esmâ konusu Nur Külliyatında geçen şu ifadelerde çok veciz olarak ifade edilmiştir:

"Nev'-i beşere câmiiyet-i istidad cihetiyle tâlim olunan hadsiz ulûm (ilimler) ve kâinatın envâına muhit pek çok fünun (fenler) ve Hâlık'ın şuunat ve evsafına şâmil kesretli maarifin (ilimler) tâlimidir ki; nev'-i beşere, değil yalnız melaikelere, belki semâvât ve arz ve dağlara karşı emânet-i kübrayı haml davasında bir rüchâniyet vermiş."

İnsanın câmi istidadı (yetenekleri), ona şu üç sahada gelişme imkânı sağlamıştır: Ulûm, fünun ve maarif.

Bilindiği gibi fünun (fenler) kâinatın fizikî yapısıyla ilgili ilimlerdir; fizik, kimya, botanik, jeoloji, astronomi gibi.

Ulûm kelimesinin biraz daha metafizik boyutu vardır. Meselâ, ilahiyat, mantık, tarih, edebiyat gibi ilim dallarının konusu fizikî âlem olmadığından onlara fen denilmez.

Maarif denilince, öncelikle en büyük ilim olan marifetullah anlaşılır. Allah'ın isimlerini, sıfatlarını, fiillerini ve esmâ tecellilerini tanıma konusunda insana verilen istidat, meleklerden çok ileridir.

...

Nur Külliyatında Ene bahsinde ve Otuz Üçüncü Söz'ün İnsan Penceresinde bu konu çok güzel ve mükemmel olarak işlenmiştir. Burada sadece bir iki noktaya değinmekle yetinelim:

İnsana verilen ilim, irade, görme ve işitme gibi sıfatlar; ikram, ihsan, merhamet ve gazap gibi haller insanın İlâhî sıfatları ve şuunatı bir derece bilmesi için birer kıyaslama ölçüsü veya dürbün vazifesi görüyor. Melekler bu noktada insan kadar zengin değillerdir.

Bir de insan, bütün isimlere ayna olması yönüyle de meleklerden çok ileridir.

Mesela, meleklerde Şâfi, Gaffar, Tevvab ismi gibi birçok esmâ tecelli etmez.

Öte yandan, melekler nurdan yaratıldıklarından insanın ana rahminde geçirdiği terbiye safhaları gibi aşamalardan da geçmezler. Bu terbiyenin her kademesinde ayrı bir sanat sergilenir ve ona bağlı olarak da ayrı bir isim tecelli eder.

Keza, melekler maddî varlıklar olmadıklarından cisme mahsus hiçbir özelliği taşımazlar. İnsanın bedenindeki özellikler ise ayrı birer İlâhî fiille yaratılmış ve faaliyete sokulmuşlardır. Onlarda ayrı sanatlar icra edilir ve ayrı isimler sergilenir. İnsana müekkel bir melek, bu organları tanısa da görevlerini bilemez, onlardaki hikmet ve rahmet cilvelerine vâkıf olamaz.

Meselâ, beynin terbiyesi, gözün kulağın terbiyeleri birbirinden farklı olduğu gibi, midenin, kalbin, akciğerin ve karaciğerin, alyuvarların ve akyuvarların terbiyeleri de birbirinden çok farklıdır ve her birinde Rab isminin ayrı bir tecellisi kendini gösterir ve her biri insan için ayrı bir rahmettir, ayrı bir inayettir.

...

İşte bu kadar farklı ilimler, fenler ve sanatlar hep insan istidadından (yeteneklerinden) doğmaktadır ve onun meyveleridirler. Bunların her biri de ayrı bir fiil, ayrı bir kemal, yahut ayrı bir güzellik oldukları için ayrı ayrı esmânın insan istidadındaki tezahürleridirler. Talim-i esmâ unvanıyla bunların tümünün istinat ettikleri İlâhî isimlerin Hazret-i Âdem'e (as) öğretildiği ifade edilmiştir.

Bakara Sûresinin 34. ayet- i kerimesinde şöyle buyrulur:

"Ve o vakit melâikeye 'Âdem için secde edin' demiştik. Onlar da hemen secde etmişlerdi. Yalnız, İblis (şeytan) (bundan) kaçınmış, kibrine yedirememiş ve kâfirlerden olmuştu."

Ayetin son kısmına ***"(o) kâfirlerden idi"*** şeklinde de mana veriliyor. Bu ikinci manaya göre, İblis zaten cinlerin kâfir kısmından idi, secde emrine karşı çıkmakla bu küfrünü ilan etmiş oldu.

Tefsir âlimleri, meleklere verilen secde emrinin, hürmet, tazim ve itaat secdesi manasında olduğunu beyan ederler. Bu açıklamalarına şu notu da eklerler:

Ancak meleklerin muhtelif şekillere girebilen varlıklar oldukları dikkate alındığında, bu secdenin insanların secdesine benzer bir secde olması da ihtimalden uzak değildir. ❖

Göz Göre Göre

HÜSEYİN BURAK UÇAR

Rüyamda körler ülkesindeydim. Nerede olduğumu biliyor, fakat nasıl ve neden geldiğimi bilmiyordum. Sonunu göremeyeceğim kadar uzunlukta bir caddede yürüyor, şaşkın bir halde etrafa bakınıyordum. Her şey bildiğimiz gibi idi. Yaya yolundaki insanların çokluğu, caddedeki araç trafiğinin yoğunluğu alıştığımız türdendi. Kalabalık bir şehir olduğu belliydi. Gelir seviyesi oldukça yüksek olan bir muhitte olduğum, cadde boyunca yer alan binaların mimarisinden ve gösterişli mağazalardan anlaşılıyordu.

Gördüğüm insan sayısı arttıkça fark ettim ki, istisnasız hepsinin göz yuvaları boştu. İşte o an ilk kez bir rüyada olup olmadığımı sorguladım. Her şey o kadar gerçekti ki rüyada olmadığıma ikna oldum. Zaten herkesin bu halde olması çok doğaldı, çünkü burası körler ülkesi idi. Bunu bilmek yine de görüntünün ürkütücülüğüne engel olamıyordu. Üstelik onlar da beni görüyormuş gibi yanımdan geçerken kafalarını bana doğru çeviriyorlardı.

Fakat bu insanlar kör oldukları halde, değilmiş gibi nasıl yaşayabiliyorlardı? Araba kullanabiliyorlar, yürüyebiliyorlar, çalışabiliyorlar ve alışveriş yapabiliyorlardı. Bunları düşünürken arkamdan gelen bir ses duydum.

"Buraya bakar mısın?"

Bir binanın köşesinde adeta bir heykel gibi hareketsiz duran ve üzerindeki işçi tulumuna benzeyen gri renkte ve kirli elbiseleri ile bir dilenci idi bana seslenen.

Bu dilencinin gözleri vardı ve bana doğru bakıyordu. Göz göze gelmek deyimini yaşamak, az önceki tuhaf duygularımın yanına bir yenisini eklemişti. Dilenci, olduğu yerde hiç kımıldamadan duruyordu. Kendimi toparlamaya çalışarak yanına gittim. Yaşamakta olduğum kabustan dolayı adeta dilim tutulmuştu. Güçlükle de olsa:

"Sen de kimsin?" diye sormayı başardım.

Çoktandır su görmediği anlaşılan yüzüne alaycı bir tavır ekleyerek:

"Senin bizim oralardan biri olduğunu doğru tahmin etmişim. Yeni gelmiş olmalısın?" dedi ve ekledi:

"Ben de geçen hafta senin şu halin gibiydim. Buraya nasıl geldiğimi ve neden geldiğimi hatırlamıyordum. Yaydığımız frekans nedeniyle bizi hemen bulabiliyorlar. Uyanınca geçecek bir kabus gördüğümü sandım önce. Bitecek bir şey olmadığını sonra anladım. Birazdan seni de bulurlar nasılsa. Sen de anlayacaksın ve göreceksin ki buradan kurtuluş yok."

Adamın umudunu yitirmiş karamsar cümleleri moralimi fena bozdu fakat soğukkanlılığımı korumalıydım. Öncelikle kafamdaki karışıklığı düzeltmeliydim. Sorularımı ardı ardına sıraladım. Aldığım cevaplar beni dehşete düşürdü:

"Bu ülkede, bizim ülkemizden bile fazla insan yaşıyordu. Bunların bir kısmı şu an bizim bulunduğumuz şehir gibi sayısı fazla olmayan büyük şehirlerde ikamet ediyor ve her gün kullandıkları bir ilaç sayesinde kazandıkları görme yetisi ile çok ferah bir hayat yaşıyorlardı.

"Bu ilaç ülke yönetimini elinde tutan bir ailenin sahip olduğu teknoloji ile üretiliyordu. Hammaddesi yer altından çıkarılan bir madendi ve ülkenin belli bir bölgesindeki ocaklarda nüfusun geri kalanının emeği ile çıkarılıp sadece bu aile tarafından işletiliyordu.

"Bu ilaçtan yararlananlar da gelirlerinin önemli bir bölümünü buna ödemek zorunda idiler. Kullanmak istemeyenler de kendilerine uygulanan birçok kısıtlama ile kullanmaya zorlanıyorlardı. İnsanlar ilacın etkisi ile zihinsel bir dönüşüm geçiriyor, her şeyin normal olduğunu düşündükleri bir hayata başlıyor, evlenip çoluk çocuğa karışabiliyordu. Bebeklerin sakat doğduğu düşünülüyor ve doğumundan bir süre sonra gözlerinden ameliyat ediliyorlardı. Göz yuvalarının dolu olması çaresi bulunamayan genetik bir hastalık olarak kabul edilmişti.

"Kendisi de dilenci değil bir mahkumdu. El ve ayak bileklerinde, hareket ederse onu etkisiz hale getirecek bileklikler vardı. Onu buraya bırakan kişi adeta kilitleyip gitmişti.

"Bizim gibilere uzaylı muamelesi yapıyorlarmış ve önce hapishane gibi bir yerde bir süre tutup bazı tetkiklerden sonra uzak bir bölgedeki madene işçi olarak gönderiyorlarmış. Kendisi hapishane bölümünü tamamlamış. Birazdan bu resmî binanın içine nakil işlemleri için giren bir körün, bir araçla gelip onu maden bölgesine götüreceğini ve orada önce gözlerinin operasyon ile alınarak normal bir insana döndürüleceğini söyledi.

"Aslında bu ülkedeki nüfusun çoğu onun ve benim gibi buraya bir şekilde gelip körleştirilen insanlardan oluşmakta idi. Süreç nasıl başlamıştı bilinmiyordu.

"Üstelik burada uyuduğunda kendi ülkesine geri döndüğünü, kendi ülkesinde uyuduğunda ise buradaki hayatına kaldığı yerden devam ettiğini söylüyordu."

Son söyledikleri bu kâbusu benim için daha da korkunç hale getirmişti. Midemde dayanılmaz bir kasılma başlamıştı. Duyduklarıma inanamıyordum. İnanmak istemiyordum. Ve bir anda bütün bu muamelelere benim de maruz kalacağımı düşündüm. İliklerime kadar titredim. Gözlerimi evet gözlerimi fazlalık diye alacaklar ve maden işçisi olarak, belki bir ömür bir ilaç için çalıştıracaklardı. Kölelikten farksızdı bu. Ateşimin yükseldiğini ve yere yığılmak üzere olduğumu hissettim.

Uyandığımda kendimi gerçekten de yataktan düşmüş ve yere yığılmış olarak buldum.

Hemen lavaboya koştum. Yüzümü yıkadım. Aynada gözlerime baktım bir süre.

Ne kadar paha biçilmez olduklarını düşündüm. Sadece onlar mı? Özgürlüğüm başta olmak üzere sahip olduğum o kadar çok şey vardı ki paha biçilemeyen.

Şimdiye kadar hiç böyle düşünmemiştim. Hatta başkalarında olup bende olmayanlara hayıflandığım ve onlara bakarak kendimi "kısmetsiz" hissettiğim zamanlar çok olmuştur.

O günden sonra körler ülkesine gitmekten ve her şeyin kaldığı yerden devam etmesinden korkarak uyudum birkaç gün. Her uyandığımda oraya gitmemiş olduğum için ve gerçek dünyada uyanabildiğim için şükrettim.

Ve anladım ki orası aslında körler ülkesi değil, buradan gönderilen nankörlerin ülkesiydi.

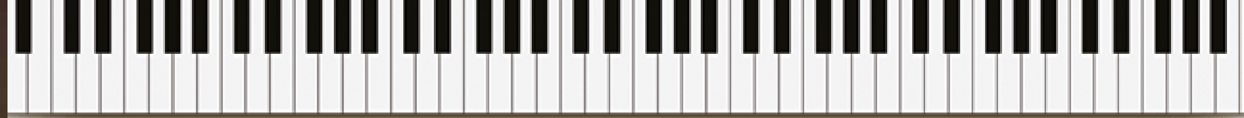
Burada kıymetini bilmedikleri nimetler orada ellerinden alınıyordu.

Nankörlüğü bitiren şeyin şükretmek olduğunu ve sahip olduğumuz nimetlerin sayılamayacak kadar çok olduğunu bana hatırlatan böyle bir kâbus gördüğüm için, kendimi artık çok "kısmetli" hissediyordum. ❖

Müzik Yetenekli Yapıyor

PROF. DR. OSMAN ÇAKMAK

Müziğin çocuk gelişimindeki rolünü inceleyen çalışmaların ilginç sonuçları var. Bu alanda yapılan çalışmalarda ortak tespit şöyle: Müzik eğitimi almayan çocuklara oranla müzik eğitimi alanlar birçok alanda ve zekâ testlerinde daha başarılı olmaktadırlar. Müzik eğitimi, çocuğun duygusal farkındalığını ve hayal gücünü artıyor. Dikkatlerin yoğunlaşmasında önemli bir yere sahiptir.*

Kaliforniya Irvine Ün. Öğrenme ve Hafıza Nörobiyolojisi Bölümü'nden fizikçi Gordon L. Shaw ile Wisconsin Üniversitesi'nden psikolog Frances H. Rauscher'ın "Mozart Etkisi" adını taşıyan deneyleri, klasik müzik-IQ ilişkisi üzerine idi. Bu deneyde 36 lise öğrencisine belli bir süre, her gün 10 dakika boyunca Mozart'ın bir piyano sonatı dinletilmiş, sonuçta çocukların IQ'larında bir artış görülmüştü. Aynı gruba dinletilen new age ve dans müziği ise Mozart'taki etkiyi göstermiyordu. Üstelik, Mozart'ın etkisi sadece bir saat sürüyordu.

Shaw ve Rauscher başka bir araştırmayı "Küçük yaşta müzik dersleri almak ve bir enstrüman üzerinde yoğunlaşmak" konusunda yaptılar. Bunun için en yaygın enstrüman olan piyanoyu seçtiler. Çünkü o yaştaki çocuklar piyanoyu daha kolay öğrenebiliyorlardı. Yeni deneyler için bu defa anaokuluna giden 78 çocuk seçildi. Bu arada üç-dört yaşlarındaki bu çocukların ailelerinin sosyo-ekonomik-kültürel yapılarının eşdeğer olmasına da dikkat edildi. Ve bu 78 çocuk dört gruba ayrıldı. Birinci gruba şan ve piyano dersi, ikinci gruba sadece şan dersi, üçüncü gruba bilgisayar dersi verilirken, dördüncü gruptakilere hiçbir enstrüman öğretilmedi. Çocuklar haftada iki kez 15'er dakikalık piyano dersi aldılar, çocukların eşit süreyle ders almalarına da dikkat edildi. Sekiz ay boyunca tüm grupların çalışmaları sürdü. Bu eğitimin ardından 78 çocuğa zekâ testi uygulandığında çıkan sonuç dikkat çekiciydi: Piyano grubundaki çocukların zekâsındaki artış ile diğer gruptakiler arasında %46'lık bir fark vardı!

Çocuklara deneyin başlangıcında da zekâ testi uygulanmıştı. Sekiz ayın sonunda diğer gruplardaki çocukların zekâlarında önemli bir gelişme kaydedilmezken, piyano dersi alan gruptakilerin IQ'larında %46'lık bir gelişme görüldü. Bütün çocuklar bu ölçüm için beş ayrı teste tabi tutulmuştu. Bu testler, puzzle birleştirmek, gösterilen desenleri yapmak, geometrik şekilleri tanımak, nesnelerin doğru renklerini ve resimlerdeki hataları bulmaktan ibaretti.

Shaw ve Rauscher, ilk araştırmalarında "Mozart dinlemenin birkaç saat süren etkisinin" aksine, piyano eğitiminin etkisinin ömürboyu süreceğini söylüyorlar. Deney üç-dört yaşlarındaki çocuklar üzerinde yapılmış olsa da, 12 yaşına kadar alınan piyano derslerinin etkili olacağını ekliyor ve şöyle diyorlar: "Müzik de tıpkı matematik ya da satranç gibi yüksek beyin fonksiyonları gerektiren bir uğraş. Bu alanlar, aynı zamanda iyi gelişmiş 'spatial' zekânın da temelini atıyor. Spatial zekâ, görsel dünyayı algılayabilme, nesnelerin görüntülerini zihinde oluşturabilme ve bunların farklılıklarını kavrama yetisine verilen ad."

Rauscher'e göre müzik, zihinsel imgelemeyi ve bu imgeleri notaları kullanarak müziğe dönüştürmeyi gerektirir, dolayısıyla müzik öğreniminin fen ve matematikle ortak yönü vardır. Çocuklara müzik öğretmek onların zekâlarını, algılama ve öğrenme kapasitelerini, beden ve zihin koordinasyonu kurmalarını ve üretkenliklerini geliştirmektedir.

Araştırmalar, bu bilim adamlarının sözlerini doğrular nitelikte. Biyologlar yeni doğmuş çocuğun beynindeki hücrelerden bir kısmının, sinirlerle birbirine bağlanmış hücre ağının dışında kaldığını söylüyor. Bebeklerde konuşmaları dinlemek, parlak renkli oyuncaklarla oynamak ve müzik dinlemek gibi durumlar bu sinirleri güçlendirerek çocukta zekâ gelişimini sağlıyor.

Türkiye'de müziğin zekâ üzerine etkilerini araştıran M.S.Ü. Devlet Konservatuarı Profesörü Filiz Ali'nin açıklamaları da şöyle: "Müzik ne kadar soyut görünse de son derece bilimsel ve matematiksel. Müziğin içinde bir matematik var. Notalar, solfej hepsi matematik üzerine kurulu. Ve piyano çalmak da matematiksel düşünmeye benziyor. Hem beyni hem bedeni çalıştıran piyano, notaları algılayan beynin tuşlara dokunan parmaklara, pedallara basan ayağa emir vermesiyle bir koordinasyon oluşturur. Bu da beynin birden fazla bölgesini çalıştırarak çok yönlü düşünmeyi ve bağlantılar kurmayı sağlar, beynin kullanımını geliştirir." "Herkesin matematik yeteneği olmaz ama hepimiz okulda matematik öğrendik. Müzik için de bu geçerli. Çok yetenekli olmasa da çocuklara biraz müzik öğretmek onların zekâsını, algılama, öğrenme kapasitesini, koordinasyon kurmasını ve üretkenliğini geliştirecek, ileride yapacağı meslekte daha başarılı ve kıvrak zekâlı olmasını sağlayacaktır."

Sadece zekâyı geliştirmesi ile değil, müzik eğitiminin ahlaki değerler kazanma ile ilgili de önemli sonuçları var. Müzikle uğraşanların suçlara çok daha az karıştıklarını ve müziğin kişiler arası sevgi, saygı ve hoşgörü yetilerini geliştirdiğine dair kayıtlar bulunmaktadır.

Müzik ve Sağlık

Mevlevilikte semazenlerin, ney müziğinin insanı cezbeden tılsımlı nameleri eşliğinde dönmeleri ile sağlıklı beden ve ruh hali kazanıldığına inanılır.

Özellikle Farabi, musikinin diğer bilimlerle de ilişkisini araştırmış ve çeşitli makamların insan ruhuna etkilerini açıklamıştır.

Selçuklu ve Osmanlılarda müzikle tedavi hastaneleri açılmıştır. Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde der ki: "Merhum ve mağfur Bayezid Veli, Vakıfnamesinde hastalara deva, dertlilere şifa, divanelerin ruhuna gıda ve def'i sevda olmak üzere on adet hanende ve sazende gulam tahsis etmiştir ki, üçü hanende, biri neyzen, biri kemani, biri musikâri, biri santuri, biri udi olup, haftada üç kere gelerek hastalara ve delilere musiki faslı verirler."

Horasan kaynaklı müzik terapi geleneğinde, hastaların duygu durumlarını değiştirerek onların rahatlamaları sağlanır. Hasta istirahat pozisyonunu alır, bir seans süresince geniş ve rahatlatıcı bir ritim ve su sesi eşliğinde, Ney, Rebab, Çeng, Ud, Dombra ve Rübab ile ritimli taksim yapılır ve uygun makamlar üzerinde çalışılır. Bu şekilde bir icra sırasında, otizmden ve psikolojik çocuk hastalıklarından, geriatriye kadar çeşitli psikolojik ve organik temelli hastalıklarda iyileşmeler gözlenmektedir. Ayrıca ney musikisinin, insanın depresif ruh hali üze-

rinde olumlu ve tedavi edici tesirleri olduğuna dair tespitler vardır.

...

Sonuç olarak, müzik, çocukların kendini ifade etme yeteneklerini geliştiriyor; estetik, üretici ve yapıcı düşünme kapasitelerini artırıyor. Okul çağındaki çocukların daha hızlı okuma, yazma, anlama ve düşünmede; öğrenme güçlüğü çeken çocukların eğitimlerinde; stresin ve sıkıntının azaltılmasında müzik fayda sağlıyor.

Doğru müzik eğitimi, insanın estetik duygularının gelişmesini, sesler âlemini ve âlemdeki kurulu düzenin ahengini farketmesini sağlar. Kainat uyum, kıvraklık ve dramatik kurgusu olan ilahi bir senfoniyi andırıyor. Büyük bestekârlar adeta kainatın işleyişindeki ahengin musikisini duymuşlar ve ilahi nağmeleri hissetmişler.

Kâinatın muazzam hareket ve faaliyetindeki ilahi musikiyi en iyi görenlerden birisi de Bediüzzaman'dır. O kainattaki bu musikiye, 'musika-i ilahiye' diyerek şöyle izah ediyor:

"Semâyı dinle; nasıl "Yâ Celîl-i Zülcemâl" diyor. Ve arza (yeryüzüne) kulak ver; nasıl "Yâ Cemîl-i Zülcelâl" diyor. Ve hayvanlara dikkat et; nasıl "Yâ Rahmân, yâ Rezzâk" diyorlar. Bahardan sor; bak nasıl, "Yâ Hannân, yâ Rahmân, yâ Rahîm, yâ Kerîm, yâ Latîf, yâ Atûf, yâ Musavvir, yâ Münevvir, yâ Muhsin, yâ Müzeyyin" gibi çok esmâyı işiteceksin. Ve insan olan bir insandan sor; bak nasıl bütün Esmâ-i Hüsnâyı okuyor ve cephesinde yazılı. Sen de dikkat etsen, okuyabilirsin. Güya, kâinat azîm bir mûsıka-i zikriyedir; en küçük nağme, en gür nağamâta karışmakla, haşmetli bir letâfet veriyor..." ❖

...

*Selin Uluğbay'ın, "MÜZİK EĞİTİMİNİN ÇOCUK ZEKÂSINA OLAN ETKİLERİ" başlıklı makalesinde ilgili referans makaleler yer almaktadır. Kastamonu Eğitim Dergisi, c. 21, sayı. 3, ss. 1025-1034, Tem. 2016 https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/22605/241585

Resim 1

Resim 4

Kavakları Kestirmeyen Ressam

DOÇ. DR. RASİM SOYLU

Claude Monet 1840-1926 yılları arasında Fransa'da yaşamış olan bir ressamdır. Paris'te sanat eğitimi alan ve akademinin sanat tarzını beğenmeyerek dönemin ünlü ressamları Degas, Manet, Renoir, Cezanne, Pisarro ve Sisley ile beraber akademizmin dışına çıkarak açık havada manzara resimleri yapan bir ressamdır. Hatta Modern sanatın onlarla birlikte başladığı bile söylenebilir.

Güneşin manzara üzerindeki ışık huzmelerine ve etkilerine hayran olan bu ressamlara o zamanlar "izlenimci" adını verirler. Monet'in yaptığı ünlü İzlenim tablosunu bir sergide gören sanat eleştirmenleri "Bu resim değil, düpedüz izlenim" diyerek, "İzlenimcilik" terimini bir aşağılama ifadesi olarak kullanırlar. Ancak İzlenimcilik (Empresyonizm) sanat akımı olarak sanat tarihine giren bir dönemi de başlatmış olur.

Monet kırlarda, deniz ve dere kenarlarında resim yapmayı çok sever. Ağaçlar, çiçekler ve su kenarları ile tabiat, Monet'in hayran kaldığı İlahi güzellikler dünyasıdır.

Açık havada resim yaptığı için bazı resimlerinde boyaya yapışmış kum tanecikleri hatta bir böcek bile görmek mümkündür.

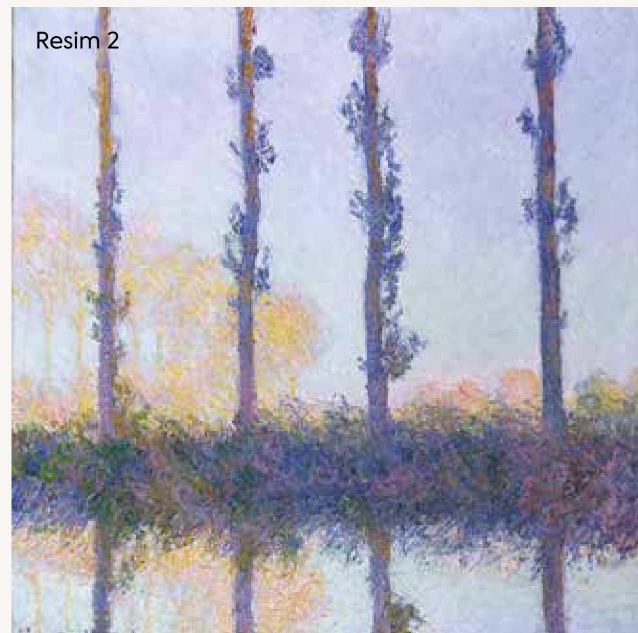
Monet'in Kavak Ağaçları serisini yapması ve onun nilüferlerin ressamı olarak sanat tarihine geçmesi ile ilgili bir olay vardır ve şöyledir:

Paris'in kuzeyinde Giverny kasabasında kiraladığı bir arazide atölye haline getirdiği bir teknede nehir kenarındaki kavakların resimlerini yaparken bir grup işçinin kavak ağaçlarını kesmek üzere geldiklerini görür. O sıralar günün farklı saatlerinde güneşin bu kavaklar üzerindeki etkileri üzerine izlenimlerini resmetmektedir. Hatta Monet'in saatin ilerlemesi ve güneşin etkilerinin değişmesi ile resmi bir kenara bırakıp ertesi gün aynı saatte gelip devam etmesi de meşhurdur.

Monet, adamların kavak ağaçlarını kesmesine engel olmaya çalışır. Ancak arazi sahibi kavakları kesilmek üzere satmıştır. Monet arazi sahibini bularak araziyi ve kavakları satın alıp kesilmelerini önler. Böylece Monet'in Kavak Ağaçları serisi ortaya çıkar. Tabii o nehir üzerinde yetişen nilüfer yaprakları ve çiçeklerinden yaptığı çok sayıda resim onu nilüferlerin ressamı olarak sanat tarihine kaydeder. ❖

Resim 3

Resim 2

Resim 1: Monet, Kavak Ağaçları serisinden bir tablosu.

Resim 2: Kavak Ağaçları serisinden başka bir tablosu.

Resim 3: Monet'in tekne atölyesinde resim çalışırken ressam arkadaşı Edouard Manet tarafından yapılan resmi.

Resim 4: Monet'in Nilüferler serisinden bir tablo.

Vicdanın Esrarengiz Sesi

ADNAN ŞİMŞEK

"İki şey bende huşu uyandırıyor. Üzerimizdeki uçsuz bucaksız gökyüzü ve içimizdeki vicdan"

— I. Kant

Vicdan ve dimağ iki kanadı, kalbimizin.

Beyin bilmek, kalp anlamak için.

"Kalpten maksat çam kozalağından ibaret bir et parçası değil."

Kalbin görmesi: basiret. Kalbin koklayışı; sezgi. Kalbin dokunması; hakikat. Kalbin tatması; zevk-i selim.

Kalbe doğmak... Kalbi sıcak, temiz, zengin olmak... Kalbin direnişi... Kalbin paramparça olması.. ve daha nice deyimler.

Kalbimiz, binlerce âlemin numunesini barındırıyor. Sayısız pencere açılıyor farklı ufuklara. Coşkun akarsular, köpüren çağlayanlar, kavuran çöller, savuran rüzgârlar kalbimizde akıyorlar.

Mevsimler, ömrün tercümesi. Akarken fark edilmiyor belki. Bahar çiçeklerinin coşkusu, yaz sofralarının bereketi, hazan yapraklarının hüznü, zemherinin donduruculuğu içimizde sanki. Yıldızlar doğuyor içimizde, yıldızlar ölüyor. Yüreklerde patlıyor süpernovalar. İçimizdeki uzayda karadelikler var. Hayallerin, ümitlerin sevdaların mezarları, birer karadelik..

Yine de gün geliyor, fezamızda ışıldıyor kehkeşanlar. Ümit, şefkat, aşk ve cıvıl cıvıl duygular.

Şüpheler saldırıyor, meteorlar gibi. "Kalpsiz akıl" da "akılsız kalp" de delik deşik. Vicdan ve dimağ keşfediyor, kelimelerin kalbindeki mahşeri.

Malum dedikçe meçhulde, meçhul dedikçe öğrenme faslındayız. Bilmiyorum, dedikçe marifet kasrındayız.

Perdenin ardı perde.

"Mana-yı harfi" ile bakınca bir bir aralanır hakikati örten perde.

Büyük sırlardan biri; vicdanın esrarengiz sesi. Hem Allah'ı hatırlatır, hem de varlığı Halık'ın en büyüleyici âyetlerinden biri.

Vicdanla doğuyor herkes, insan olarak.

Vicdanın hakikatinden uzak yaşıyor kimi...

Ve ölüyor.

İnsanlığı kaybolarak.

Vicdan; İçimizdeki Pusula

Öyle bir pusula ki; doğruya, iyiye yönlendiriyor. Haksızlık, kötülük yapmaktan uzaklaşmaya sevk ediyor.

Vicdan pusulasına uymak, vicdani sorumlulukla davranmak; insanı iyi insan haline getirir. Herkes güçlü ve akıllı değil. Herkes çok güzel değil. Fakat herkes, vicdanıyla barışık, erdemli bir insan olabilir. Gülümseyebilir, güzellikleri paylaşabilir, sevebilir. Birinin yarasını sarabilir. Bir yetimin saçını okşayabilir. Bir fidan, bir çiçek dikebilir. Bulutları, dalgaları ya da yağmurları, gökkuşağını temaşa edebilir. Ve oku uzaklardaki hedefine atmak için gerilen yay olabilir.

İyi bir insan, başarı merdiveninden çıkarken de, bir kara bulutun geçmesini beklerken de vicdan rahatlığı hisseder. Vicdanının esrarengiz sesine kulak verir. İşitir, izler, temaşa eder, kâinatı okur. Vicdani kanaatine uygun davrandığı nispette huzurlu olur.

Vicdanın Sesi; Hakkın, Hukukun, Adaletin Sesidir

Vicdanın onayını almayan sadece aklın onayladığı bir karar niteliksizdir. Zihin ve vicdanın süzgecinden geçen karar, sadece doğru olmakla kalmaz. İyi, güzel, hakkaniyetli olur. "Gönlüm rahat" dedirtir.

Vicdanın sesine kulak verilmezse, "Hayat berbat" deme ihtimali yüksektir.

Vicdan; "hükmünü sürekli icraya çalışan içimizdeki hâkim." İyiliği, adaleti, zerafetle teşvik eden, kötülüğü darlanma ile cezalandıran bir hâkim. Saf ve duru olanı almaya, bulanık olanı bırakmaya yönlendiren bir hâkim.

Vicdanın esrarengiz sesi berrak ve nazenin. Baskı altına alınması kolay. Onunla baş başa kalınca, başka bir sesle karıştırmak imkânsız.

Biz gerçeklere göz kapasak da, kalp penceresinden bakan vicdanın gözü daima açık.

Dimağ ve vicdan kanatları olan kalp, iman nuruyla nurlandıkça nuranileşir insan.

Vicdan adeta, ruhun derisi gibi. Ruh, vicdanla lezzet duyar. Ceset, ruhla lezzet alır. Rahat bir vicdan, huzurun kaynağıdır. Vicdanen rahat olmak, fıtrat kanunları denilen ilk fabrika ayarlarına uymakla. İçimizde gömülü sistem yazılımına uygun davranmakla mümkün.

Sürdürülebilir mutluluk ancak, Yaradan'ın emirlerine uygun hareket edilerek inşa edilir.

Esrarengiz Ses...

Vicdanın mutluluk için önemli olmasının bir başka sebebi, yalnızca ebedi hayatla tatmin olması.

Bediüzzaman'ın ifadesiyle:

"İnsanın fıtrat-ı zîşuuru olan vicdanı, saadet-i ebediyeye bakar, gösterir. Evet, kim kendi uyanık vicdanını dinlerse, "Ebed, ebed!" sesini işitecektir. Bütün kâinat o vicdana verilse, ebede karşı olan ihtiyacının yerini dolduramaz. Çünkü insanın öyle arzuları ve matlapları var ki, ebedî saadetten başka hiçbir şey onları tatmin etmiyor. Bundandır ki, bu dünyada dahi nefis, devam ve beka hissi ile lezzet alır."

...

Ölüme karşı bütün isyanlar ve ölümsüzlük için bütün çalışmalar insandaki ebediyet arzusunun yansımasıdır. Bu arzuyu ebedi saadet müjdesi veren Kur'ân tatmin eder. Yoksa binlerce sene dünya saltanatı dahi olsa, sonunda yokluk görünen bir hayat, insan için mutluluktan ziyade azaptır.

...

Özetle; insanı yaratan ve yaşatan, vicdan denilen çok özel ve çok değerli, doğruya yönlendiren bir uyarıcıyı vermiş.

Temiz bir vicdanın onayladığı gaye ile, insan huzur dolu bir yolculuk yapar. Yanılmaz bir hâkim olan vicdanının esrarengiz sesine kulak verdiği nispette bunun mutluluğunu yaşar.

İnsan evladı insan olarak doğar. Ancak vicdanındaki ilk fabrika ayarları bozulursa, insan kalamaz. Pusulası şaşar, şirazesi kayar, sente ayarı kaçar.

Bazı insanlar, bazen insanlar. Varlıklar içinde, insanı insana hasret bırakır.

Vicdanı susmuş, ölmüş, esarete düşmüş bir insan, insanlıktan uzaklaşır. İyiliği bilmez, acı da çekemez. Mutsuzluk içinde bocalar durur, perişanlığın her çeşidine duçar olur.

Her türlü insan vardır. Çünkü her türlü vicdan vardır. ❖

Meditasyon Her Derde Çare mi?

PROF. DR. SEFA SAYGILI

Meditasyon ve yoga; dünya çapında pek çok ünlünün de desteklediği, yaşama pozitif değer kattığı iddia edilen ve zihinsel rahatlama ile negatif enerjiden kurtulmayı sağladığı söylenilen bir aktivite olarak biliniyor. Meditasyon şöyle yapılıyor: Huzurlu ve sakin bir ortam seçiliyor, uygun kıyafetlerle günde iki defa yarımşar saatlik seanslara giriliyor. Rahat bir pozisyon seçilerek ve hayal gücü devreye girerek zihnin boşaltıldığı iddiası söz konusu...

Aslında Budizm'in ibadet şekli olan meditasyonun kişiyi masum, cömert, korkusuz, sevgi dolu hale getireceği ve sağlık katacağı sürülüyordu.

Rahatlama ve hatta kimi kaynaklara göre pek çok hastalığın tedavisinde destekleyici olduğu söylenen meditasyonun, ABD ve İngiltere'de yapılan klinik araştırmalarda böyle sonuç vermediği; aksine mani, depresyon, kaygı gibi olumsuz etkilere ve halüsinasyon ile psikoz gibi olağandışı yaşantılara yol açtığı ortaya çıktı.[1]

ABD'de yapılan araştırma sonucu meditasyon tedavisine yönelen kişilerin %60'ında en az bir yan etki görüldüğü tespit edildi. Bu yan etkilerin başında panik, depresyon, zihinsel bulanıklık geliyor.

Coventry Üniversitesi davranış bilimlerinden Miguel Farias ve Surrey Üniversitesi klinik psikoloji bölümünden araştırmacı Catherine Wikholm'ün basına yaptıkları açıklamada, söz konusu araştırma kapsamında incelenen kişilerin bir kısmında bu yan etkilerin ciddi anlamda yaşandığını belirtiyor. Dr. Farias The Times'a verdiği röportajda meditasyonun bu negatif etkilerinin yaşanma sıklığını 'skandal' olarak tanımlıyor ve ekliyor: "Çoğu kişi için sorun olmasa da meditasyon kesinlikle abartılıyor ve evrensel olarak işe yarayan bir yöntem değil."

...

İngiltere'de yapılan ve yoga ile meditasyonun insan üzerindeki etkilerini ölçen çalışma ise mahkûmlar üzerinde yapıldı ve sonuçları The Buddha Pill: Can Meditation Change You? (Buddha Hapı: Meditasyon sizi değiştirebilir mi?) adlı bilimsel kitapta yayınlandı.

Ülkenin iç kesimlerinde yer alan 7 farklı hapishanede yapılan çalışmada mahkûmlara her birine 90 dakikadan oluşan çalışmalar yaptırıldı ve 10 hafta sonunda kontrole tabi tutuldu. Mahkûmların stres ve psikolojik sıkıntılarının azaldığı ancak agresyonlarının değişmediği, hatta bazılarında arttığı görüldü.

Times'a konuşan Ms Wikholm, medyada yer alan tonlarca meditasyon ve yoga ile ilgili bilgi yığınının, gerçek dengeyi bulmak isteyen insanları yanlış yönlendirebileceğini, uzman olmayan kişilerin eğitim vermesinin çok daha kötü sonuçlar doğurabileceğinin altını çiziyor. Wikholm, aktivitelerin yan etkilerinin olabileceği konusunda da herkesin bilinçlenmesi gerektiğini söylüyor.

...

Daha yakın zamanda yapılan bir başka araştırmada ise[2]; meditasyon yapanların bir kısmında istenmeyen kötü etkiler yaşadıkları rapor edilirken, bu insanların kaygı artışından panik ataklara uzanan çok çeşitli olumsuz sonuçlarla karşılaştıklarına, kimi zaman psikoz durumlarına ve intihar düşüncelerine bile tanık olunduğuna dikkat çekildi.

Şimdi de meditasyon düzgün yapılmazsa zihnin kararsız, huzursuz ve karışık hale gelebileceği gösterildi.[3] Meditasyon her derde deva değildi, herkeste işe yaramıyordu ve olumsuz etkilere yol açabilirdi. Bu konuda insanlar bilgilendirilmeliydi.

...

Aslında biz Müslümanlar namaz, zikir, dua, rabıta, sohbet, sema, murakabe gibi ibadet ve aktivitelerle kendimize çeki düzen verir, günlük hayatımızda dengeyi sağlarız. Bâtıl bir dinin ibadet şeklini uygulamamız söz konusu bile olmamalı.

Şu da var ki; Myanmar'da mazlum Müslümanlara en acımasız ve merhametsiz davrananların ve savunmasız insanlara soykırım uygulayanların da Budist rahipler olduğunu biliyoruz. Yani meditasyonla sağlık ve mutluluk kazanmanın da barışçı hale gelmenin de boş iddiaları olduğu bellidir.

Kaynaklar: **1.** Meditasyon yapanlara büyük şok. İnternetten erişim **2.** Meditasyon bazen kaygı ve depresyonu artırır. Site: cumhuriyet.com.tr 3 Kasım 2020 **3.** Meditasyon: Zararı yararından fazla olabilir mi? Popular Science, Ekim 2021.

Yaşanmış Öykü

İlkokul Öğretmenimiz Arif Hoca

HAYDAR MERMER

Şu an ağır ceza hâkimi olan teyzemin oğlu anlattı:

"Biz küçücük bir köyden; kimi hâkim, kimi doktor, kimi kaymakam, kimi de öğretmen olan yirmiden fazla yetişmiş insanın başarısını, ilkokul öğretmenimiz Arif hocaya borçluyuz."

"Nasıl?" dedim.

Anlatmaya devam etti:

"Okul gezisine götürüyorum diye bizi, ailelerimizden gizli, parasız yatılı imtihanına götürdü. Zira, o zamanın yaygın düşüncesine göre, hiçbirimizin ailesinin, bizi ilkokuldan sonra okutmayacaklarını ve imtihana girmemize de razı olmayacaklarını iyi biliyordu.

Zaten aylar evvelinden bize doküman ve kitaplar temin ederek, neredeyse haftanın yedi günü kurs vermiş, yine bizim adımıza sınav başvurusu yapmış. Tüm bunları yaparken, belki ağzımızdan kaçırırız korkusuyla maksadını bizden bile gizlediğini biz sonradan öğrendik.

Ulaşımın zor, vasıtanın kıt olduğu zamanlardı. Yolun bir kısmını yürüyerek, bir kısmını traktör ve kamyonla, derken ilçeye gelmemiz hayli meşakkatli olmuştu. Vasıta bulunmaz korkusuyla olsa gerek, 2-3 gün önce gelmiştik.

Üç gün boyunca, lokantada yedirdi, otelde yatırdı. Otelde yer kalmadığı için kendisi de başucumuzda, tahta sandalyede uyuklayarak sabahladı. Üstü başı iyi olmayanlara, mağazadan giysiler aldı... O şartlarda girdiğimiz sınavda başarılı olmalıydık. Yaşımız küçüktü ama kazanmamız gerektiğini iyi biliyorduk. Kendimiz için değilse bile Arif hoca için kazanmalıydık. Ve öyle de oldu..."

"Biz" dedi, gözleri nemlenerek, "Biz bugün her ne isek, hepsini önce Allah'a, sonra Arif hocaya, Arif Sırrı Şirin'e borçluyuz..." ❖

Ruhsal Şifa

'Çocuklarımızı sanal âlemin olumsuz etkilerinden nasıl koruyabiliriz?'

FEYZULLAH AKDAĞ
Psikolojik Danışman

Soru: Hocam çocuklarımızı dizi, film ve bilgisayar oyunlarının zararlı içeriklerinden nasıl koruyabiliriz?

Cevap: Bu soru günümüz ebeveynlerinin aklını kurcalayan en önemli sorulardan biridir. Zira her yeni gün çocuklarımızı ve gençlerimizi menfi manada etkileyecek yeni içerikler üretiliyor. Görüldüğü kadarıyla da bu menfi içerikler sadece çocuk ve gençlerimizi değil yetişkinleri de etkilemektedir. Öyleyse bu soru sadece çocuklar ile sınırlandırılacak bir cevaba sahip değildir.

Bu problem toplumun tüm katmanlarının mustarip olduğu bir konu olduğu için bunun toplumsal bir mesele olarak ele alınması gerekmektedir. Aslında bu hepimizin sorunudur. Kararlı bir duruş sergilendiği takdirde çok etkili olacak bazı tavsiyelerimizi aktaralım:

• **Başta kendimizi ve evlatlarımızı evde hiçbir ekranın açılmadığı "ekransız akşamlar" ile ödüllendirelim.** Haftada en az üç akşam tüm aile eve geldikten sonra akşam boyunca televizyon-tablet-telefon gibi ekranları kullanmayalım. Bu sayede kendimize ve çocuklarımıza ekransız da zaman geçirilebildiğini göstermiş oluruz. Belki de kendimizi de eğitmiş oluruz.

• **Ekransız akşamlarda ailece vakit geçirebileceğiniz etkinlikler yapabilirsiniz.** Bu etkinlikler sıcak bir çay eşliğinde kitaplardan sırayla pasajlar okuyarak kitap kritiği olabileceği gibi sadece kitapla sınırlandırılmayabilir. Aile sizin aileniz daha birçok etkinliği beraber yapabilirsiniz. Yeter ki samimi ve içten olun.

• Ekransız akşamlarda, ekransız akşamlar etkinliği yapan yakın akrabalar ya da komşulara ziyaretler yapılabilir. Bu sayede çocuklarınız da siz de sosyalleşmenin tadına varabilirsiniz.

• **Çocuklarımızı ve gençlerimizi sanal dünyaya iten ve sanal dünyanın menfi etkilerine açık hale getiren temel konulardan birisi yeterli takdir görememektir.** Meşhur deyimimiz olan "marifet iltifata tabidir" sözü aslında çok önemli bir insani ihtiyaca işaret etmektedir. Evlatlarımızın takdir edilme ihtiyaçlarını yeteri kadar ve ölçüsünde veremezsek evlatlarımız atladığı her oyun seviyesinde ya da kazandığı her oyun puanında o takdir edilme duygusunun hazzıyla sanal âleme daha fazla bağlanacaktır.

Ebeveynler, takdir etme davranışını sadece okul derslerine çalışmak ve yüksek notlar almakla sınırlı olduğu zannına kapılabilmektedir. Oysa hayat okuldan ve alınan yazılı sonuçlarında ibaret değildir. Evladınızın duygu ve düşüncelerini akıcı şekilde ifade edebilmesi, canlılara iyi davranması, yiyecek vermesi gibi sayısız güzel davranışların en azından birkaçına elbette evladınız da sahiptir. Ebeveyn olarak evladınızı tanıyıp bu güzel hasletlerinden ötürü iltifat edebilirsiniz. Lütfen ebeveynler olarak çocuklarınız için hayati öneme sahip olan takdir edilme ihtiyacını okul ve sınav başarısıyla sınırlamayın.

Sorularınızı **ruhsalsifa@gmail.com** adresine yazabilirsiniz.

• **Evlatlarınızla iletişim kanallarınızı açık tutmaya özen gösterin.** Bunun kilidi ise samimi ve sıcak bir aile ortamı sunmaktır. Çocuk kendini ailesinde güvende hissederse yaşadığı ya da düşündüğü her şeyi rahatlıkla ebeveynine aktarabilir. Evladınız dışarıdan ya da sanal âlemden öğrendiği bilgileri size teyit ettirme ihtiyacı hissedecektir. İletişim kanalları açıksa bunu rahat bir şekilde yapacaktır ve bu sayede sanal dünyanın menfi etkilerini en aza indirme imkânı bulabileceksiniz.

• **Evladınızı hayatın gerçeklerinden soyutlayarak yetiştirmeye çalışmayın.** Bazı ebeveynler son derece iyi niyetle evlatlarını hayatın gerçeklerinden uzak büyüterek psikolojilerinin bozulmasının önüne geçmeye çalışıyor. Ancak bu durum aile çatısının en önemli fonksiyonlarından biri olan "güvenli ortamda tecrübe etmeyi" etkisiz hale getiriyor. Bahsini ettiğimiz dizi, film ve oyunlar büyük oranda şiddet içermektedir. Evladımız tabağındaki tavuğun fabrikada üretildiğini sanarak büyümüşse filmde kesilen bir tavuğu gördüğünde elbette menfi olarak etkilenebilir. Evladının psikolojisinin bozulmaması adına hayvanları keserek yediğimizi anlatmayan ebeveyn, çocuğunu bu gerçekle yüzleştiği sanal âleme kaptırmaya adaydır.

Çocuk belli bir usul ve sistematikle yaşına uygun olarak hayatın gerçeklerini ailenin güvenli ortamında tanımalıdır ya da öğrenmelidir. Aksi takdirde paradan ve nesli ifsattan başka amaçları olmayan büyük şirketlerin anlattığı şiddet ve cinsellik kavramlarına özenecek, ilgi duyacak ve doğru olanın dizideki/filmdeki gibi olduğunu sanacaktır.

• **Dinimizin cevaz vermediği içeriklere sahip oyun, dizi ve filmleri başta ebeveyn olarak bizlerin oynamaması/seyretmemesi gerekmektedir.** Aksi takdirde sigara içen ebeveynin evladına sigaranın zararlarını anlatarak sigara içmesine mani olmaya çalışmasına benzer bir duruma düşeriz.

• **Son olarak ebeveynler olarak Allah katında makbul bir duaya sahip olduğumuzu unutmayalım.** Bundan dolayı her fırsatta evlatlarımıza bol bol dua etmeyi ihmal etmeyelim. ❖

düşünceler

HAZIRLAYAN: ASLINUR BAHAR

İhtiyaç sahibi birisinin bana gelmesine
ve bu ihtiyacını görebilmeye çok
sevinirim.
— HZ. ALİ (KV)

İçi doldurmak lazım; içi boş olan bir
insanın
bütün özeni dışınadır.
— DOÇ. DR. EMİN IŞIK

İnanmayan bir gönül,
içinde kuş bulunmayan bir kafese benzer.
— HZ. ABDÜLKADİR GEYLANİ (KS)

Yiyordu, içiyordu, uyuyordu,
uyanıyordu;
ama yaşamıyordu.
— L. N. TOLSTOY

En güzel nasihatlerden biri:
“Öyle bir kazanın ki, kimseyi yenmiş
olmayın..”
— İBRAHİM TENEKECİ

Hayat ileriye bakarak yaşanır, geriye
bakarak anlaşılır.
— KIERKEGAARD

Genç arkadaşım,
Bedava peynir sadece fare kapanında
bulunur,
Emek vermeden, terlemeden elde edilen
başarı rüyada olur,
zora talip ol ki kalıcı başarın olsun.
— NEVZAT TARHAN

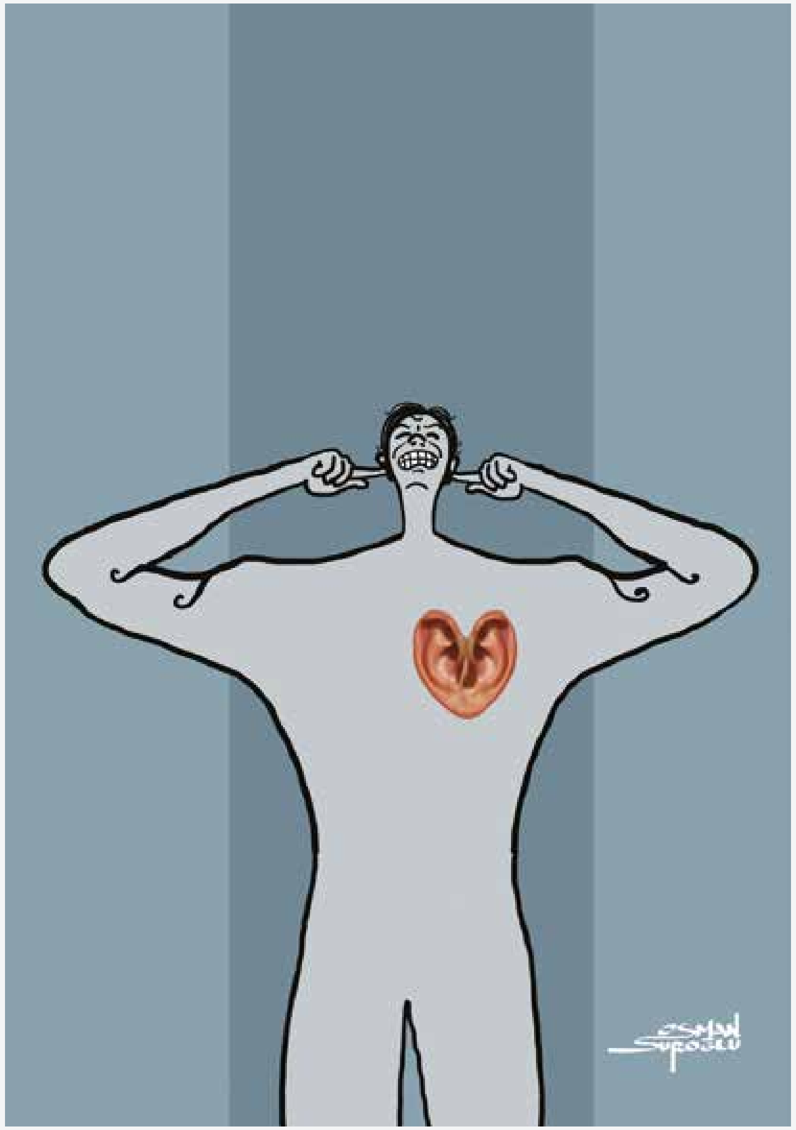
Akıllı insan kazandığı paranın birazını,
aldığı dersin ise birçoğunu
bir yana koyar.
— H. CAMS

Kışın iyi gününe, düşmanın iyi sözüne,
Her kim aldansa, pişmanlığı kendi özüne.
— AZİZ MAHMUD HÜDÂYİ (KS)

Dil ile düğümlenen, diş ile çözülmez.
— KAŞGARLI MAHMUD

OSMAN SUROĞLU

Vicdanın Sesi

Karikatür Okumaları

Beyaz ve siyahı gözümüzle ayırdığımız gibi, iyi ve kötüyü, hak ve bâtılı vicdanımızla ayırır ve biliriz.

İnsan gözünü kapayıp ışığa engel olabilir, kulağını tıkayıp duymak istemediğini duymayabilir. Ancak hak söylemek için yaratılmış vicdanın, hakikati duymasına ve söylemesine engel olamaz. ❖

Tek başına bir şey değilsen
başkalarıyla bir şey olamazsın.

Tek başına bir şey olmak zorundasın.

İsmet Özel

www.zaferdergisi.com

ISSN 2618-6047
00541
9 772618 604758